

**Nr ewid.
208/1999/P/1998/215**

I. CZĘŚĆ OGÓLNA

1. Charakterystyka kontroli

***Tematyka, badany okres i
czas przeprowadzenia
kontroli***

Najwyższa Izba kontroli przeprowadziła w okresie od 17 listopada 1998r. do 9 kwietnia 1999 r., na wniosek Prezesa Rady Ministrów, kontrolę działalności spółek z udziałem mienia Skarbu Państwa wniesionego przez b. Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą. Kontrolą objęto lata 1995-1998.

Cel i zakres kontroli

Kontrola działalności spółek z udziałem mienia Skarbu Państwa wniesionego przez b. Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą, tj. Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA (wcześniejsza nazwa - Agencja Rozwoju Gospodarczego SA)¹, Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. (wcześniejsza nazwa Polska Korporacja Eksportowa Sp. z o.o.)² i Chemii Polskiej Sp. z o.o., miała na celu:

- 1) ocenę legalności działań, które doprowadziły do rozproszenia akcji i udziałów Skarbu Państwa, podejmowanych przez organy ww. spółek, w tym Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy oraz Zgromadzenia Wspólników, w roli których występował - w imieniu Skarbu Państwa - b. Minister Współpracy Gospodarczej z Zagranicą,
- 2) ocenę gospodarczego uzasadnienia angażowania majątku Skarbu Państwa w tych spółkach,
- 3) ustalenie osób odpowiedzialnych za utratę kontroli nad majątkiem Skarbu Państwa oraz ocenę działań podjętych przez Ministra Skarbu Państwa po przejęciu przez MSP akcji i udziałów ww. spółek,
- 4) oszacowanie obecnej wartości ww. spółek,
- 5) ocenę efektów ekonomicznych operacji gospodarczych przeprowadzonych z wykorzystaniem majątku wniesionego przez Skarb Państwa do ww. spółek oraz ich skutków dla budżetu i Skarbu Państwa,
- 6) ustalenie przyczyn niewykonania uchwały Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 1996 r., zobowiązującej Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą do likwidacji Polskiego Funduszu Gwarancyjnego i Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o.,
- 7) ustalenie, czy pracownicy organów administracji rządowej byli lub są akcjonariuszami udziałowcami ww. spółek oraz członkami ich organów,

¹ Część ustaleń szczegółowych dotyczących Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA obejmuje tylko okres do końca lipca 1996 r., bowiem 100% akcji tej Spółki wniesiono do Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. i od tej pory Spółka formalnie działa bez udziału majątku Skarbu Państwa

² W celu ujednolicenia i jasności w dalszej treści informacji używane są obecne nazwy spółek.

- 8) kontrolę realizacji wniosków sformułowanych w wystąpieniach pokontrolnych NIK z kwietnia i maja 1996 r. skierowanych do Wicepremiera - Ministra Finansów, Ministra WGzZ oraz zarządu Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA.

***Jednostki kontrolowane
oraz źródła ustaleń***

Badaniami kontrolnymi objęto Kancelarię Prezesa Rady Ministrów³, Ministerstwo Skarbu Państwa oraz 3 spółki: Polski Fundusz Gwarancyjny SA, Międzynarodową Korporację Gwarancyjną Sp. z o.o. i Chemię Polską Sp. z o.o. W niniejszej informacji, wykorzystano także ustalenia z kontroli przeprowadzonych przez Najwyższą Izbę Kontroli w 1996 r. w Ministerstwie WGzZ, Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. i Polskim Funduszu Gwarancyjnym SA. Ponadto wykorzystano wyniki kontroli przeprowadzonej przez Biuro Kontroli URM w lipcu 1996 r. w Ministerstwie WGzZ oraz kontroli skarbowych przeprowadzonych w ww. spółkach w 1998 r.

Uczestnicy kontroli

Badania kontrolne przeprowadził Departament Skarbu Państwa i Prywatyzacji NIK.

2. Synteza ustaleń kontroli i ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działania b. Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą, występującego w imieniu Skarbu Państwa, który wniósł 100% akcji Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA do Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o., a następnie 67% udziałów tej Spółki wniósł do Chemii Polskiej Sp. z o.o., utworzonej przez Polski Fundusz Gwarancyjny SA, bowiem :

- podjęte zostały wbrew stanowisku Premiera RP, Rady Ministrów i KERM,
- doprowadziły do rozproszenia posiadanych przez Skarb Państwa akcji spółek handlu zagranicznego, notowanych na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych SA,
- spowodowały utratę kontroli Skarbu Państwa nad spółkami, do których wniesiono majątek o łącznej wartości 545 mln zł⁴ (w cenach wniesienia),
- uniemożliwiły utworzenie Funduszu Gwarancji Eksportowych w ramach Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych SA (KUKE SA) i wyposażenie tego funduszu w środki finansowe pochodzące ze sprzedaży ww. akcji.

³ Na wniosek NIK, Minister - Członek Rady Ministrów Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów uchylił klauzulę poufności w odniesieniu do dokumentów niejawnych objętych kontrolą i wykorzystanych w niniejszej informacji.

⁴ Według wartości w dniach wniesienia tego majątku do spółek

Zbyt późne były także działania Ministra Skarbu Państwa mające na celu wykonanie uchwały Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 1996 r., dotyczącej likwidacji Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA i Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej oraz wniesienia środków z likwidacji tych spółek, w kwocie 200 mln zł, do KUKI SA.

1. Minister WGZZ wielokrotnie podejmował działania związane z systemem poręczeniowo-gwarancyjnym w zakresie dysponowania akcjami i udziałami Skarbu Państwa m.in. wbrew:

- stanowisku KERM (z 8 listopada 1995 r.), według którego wykorzystanie będących w zarządzie Ministra WGZZ akcji i udziałów Skarbu Państwa w spółkach, może mieć miejsce, jednak po przyjęciu ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne,
- ustaleniom Rady Ministrów z 19 grudnia 1995 r., zobowiązującym Ministra WGZZ aby, do czasu rozpatrzenia przez Radę Ministrów analizy obowiązującego wówczas systemu poręczeń i ubezpieczeń kredytów i kontraktów eksportowych wraz z kompleksową propozycją zmian tego systemu, mającą być opracowaną przez powołany Zespół, nie podejmował żadnych działań związanych z systemem poręczeniowo-gwarancyjnym przez dysponowanie akcjami i udziałami spółek, w których reprezentuje Skarb Państwa (str. 19-27, 28-31).

Działania Ministra WGZZ polegały na wniesieniu akcji spółek giełdowych, o wartości 88 mln zł, do utworzonych wcześniej przez tego Ministra spółek, tj. Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA i Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. Następnie Minister WGZZ wniósł wszystkie akcje Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA do Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o., a z kolei 67% udziałów tej Spółki wniósł do Chemii Polskiej Sp. z o.o., utworzonej przez Polski Fundusz Gwarancyjny SA. Powstał w ten sposób zamknięty trójkąt 3 spółek posiadających wzajemnie większościowe pakiety udziałów (akcji), a Skarb Państwa stając się mniejszościowym udziałowcem 2 z tych spółek utracił możliwość decydowania o sposobie dysponowania i wykorzystania wniesionego majątku, mimo iż był i pozostał jedynym dostarczycielem kapitału w wymienionych spółkach (str. 30-31, 44).

- 2.** Utworzenie Chemii Polskiej Sp. z o.o. i wniesienie do tej Spółki (przez Ministra WGZZ i Polski Fundusz Gwarancyjny SA nadzorowany przez tego Ministra) kapitałów w wysokości 471 mln zł nie było działaniem związanym z tworzeniem systemu poręczeniowo-gwarancyjnego, lecz miało na celu, jak wskazano w statucie Chemii Polskiej Sp. z o.o., objęcie nowych akcji Ciech SA (str. 42-43).
- 3.** Osobą odpowiedzialną za utratę kontroli nad spółkami, do których wniesiono majątek Skarbu Państwa, był b. Minister WGZZ pan Jacek Buchacz. Motywów powyższych działań b. Ministra nie udało się ustalić w trakcie kontroli, bowiem nie podjął on skierowanej do niego korespondencji NIK i nie złożył w tej sprawie wyjaśnień (str. 29-31).

Koncepcje działań nad tworzeniem systemu poręczeniowo-gwarancyjnego i aktywizacją majątku Skarbu Państwa, reprezentowanego przez akcje spółek handlu zagranicznego, prowadzone były w zasadniczym

stopniu przez grono doradców spoza Ministerstwa WGzZ, a nadto w IV kwartale 1996 r. ówczesne kierownictwo resortu nie posiadało wiedzy o działaniach zrealizowanych wcześniej przez b. Ministra WGzZ (str. 25-26, 28).

- 4.** Suma podstawowych kapitałów Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA, Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. i Chemii Polskiej Sp. z o.o. na 30 września 1998 r. wynosiła 1.274 mln zł, a wartość aktywów 1.180 mln zł. Zaangażowanie kapitałów ww. spółek w działalność poręczeniową i w inwestycje bezpośrednie wynosiło tylko 81,7 mln zł, co oznacza niespełna 7% ich wykorzystanie dla celów działalności statutowej. Biorąc ponadto pod uwagę fakt poniesienia strat w wysokości 38 mln zł przez Polski Fundusz Gwarancyjny SA, z tytułu 2 spośród 18 poręczeń, w ocenie Najwyższej Izby Kontroli, wniesienie majątku Skarbu Państwa do ww. spółek było działaniem nieefektywnym gospodarczo i niecelowym (str. 51-52).

Ponadto uwagę zwraca, nadmierna zdaniem Izby, wysokość wynagrodzeń w Polskim Funduszu Gwarancyjnym SA i Chemii Polskiej Sp. z o.o. Średnie miesięczne wynagrodzenie każdego z 2 członków zarządu Chemii Polskiej Sp. z o.o. w pierwszej połowie 1998 r. wyniosło 67.760 zł i było 52 razy wyższe od przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w sektorze przedsiębiorstw (str. 49-51).

- 5.** Najwyższa Izba Kontroli nie zgłasza istotnych zastrzeżeń do realizacji zobowiązań wobec budżetu przez kontrolowane spółki. Do 30 września 1998 r. zapłaciły one podatek dochodowy w łącznej wysokości 56,3 mln zł (str. 45-46).

Kontrole przeprowadzone przez Urząd Kontroli Skarbowej w Warszawie wykazały nieprawidłowe rozliczenie podatku od towarów i usług w Polskim Funduszu Gwarancyjnym SA i Chemii Polskiej Sp. z o.o. Łączne zobowiązania z tego tytułu, w wysokości 380 tys. zł, ww. spółki uregulowały niezwłocznie (str. 46-47).

- 6.** Łączną wartość Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA, Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. i Chemii Polskiej Sp. z o.o. Najwyższa Izba Kontroli oszacowała na kwotę 478 mln zł⁵ wobec 545 mln zł wartości majątku wniesionego przez Skarb Państwa do tych spółek. Spółki zbyły na giełdzie 76% akcji (wartościowo) wniesionych aportami przez Skarb Państwa. Gdyby majątek ten pozostawał w ręku Skarbu Państwa, jego wartość wynosiłaby 549 mln zł w dniu 30 września 1998 r., a 849 mln zł w dniu 30 czerwca 1999 r. (str. 51-55).

- 7.** Treść uchwały Rady Ministrów z 17 grudnia 1996 r. przekazana została Ministerstwu Skarbu Państwa w dniu 3 stycznia 1997 r., lecz do dnia zakończenia kontroli nie została ona zrealizowana. Realizację tę utrudniał fakt, iż w dniu jej podjęcia Skarb Państwa nie posiadał żadnych akcji Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA, a w Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. dysponował tylko 33,2% jej udziałów, w związku z czym w pierwszym przypadku reprezentant Skarbu Państwa nie mógł wnioskować o likwidację spółki, a w drugim - nie mógłby samodzielnie przegłosować takiej decyzji (str. 31-32).

Minister Skarbu Państwa nie występował do Zarządu Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. z wnioskiem o zwołanie Zgromadzenia Wspólników w celu podjęcia uchwały w sprawie rozwiązania i likwidacji tej spółki, argumentując to niemożliwością podjęcia uchwały w tej sprawie wbrew woli drugiego wspólnika, posiadającego większość udziałów (str. 33).

Nie znajduje w ocenie NIK uzasadnienia opieszałość działań (od stycznia 1997 r. do lipca 1998 r.) Ministra Skarbu Państwa w poszukiwaniu innych rozwiązań mających na celu wykonanie ww. uchwały Rady Ministrów. Dopiero w lipcu 1998 r. Departament Funduszy Kapitałowych MSP opracował koncepcję podwyższenia kapitału Międzynarodowej Korporacji Gospodarczej Sp. z o.o. poprzez wniesienie aportu w postaci udziałów Skarbu Państwa w spółce Chemia Polska Sp. z o.o. Do tego czasu brak było podziału kompetencji pomiędzy departamentami MSP w zakresie sprawowania nadzoru nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa, prowadzącymi działalność o charakterze parafinansowym (str. 32).

Za zgodą Rady Ministrów Minister Skarbu Państwa we wrześniu 1998 r. podjął realizację powyższej koncepcji. Słabością tego rozwiązania - zdaniem NIK - była konieczność uzyskania akceptacji drugiego (większościowego) wspólnika, z czego Minister Skarbu Państwa zdawał sobie sprawę, lecz stanowiło to - jego zdaniem - szansę na objęcie 60,7% udziałów Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o., a w ten sposób na efektywne kontrolowanie mienia Skarbu Państwa, a także realizację uchwały Rady Ministrów. Uchwała Zgromadzenia Wspólników w sprawie podwyższenia kapitału, ze względu na sprzeciw wspólnika, nie została jednak podjęta (str. 33-38)

⁵ Oszacowanie wg danych ze spółek na dzień 30 września 1998 r.

Ustawa z dnia 23 października 1987 r. o utworzeniu urzędu Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą nałożyła na Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą⁷ zadania związane z realizacją polityki państwa oraz koordynacją działań w zakresie stosunków gospodarczych, handlowych i naukowo-technicznych z zagranicą, w tym m.in.:

- opracowywanie założeń polityki rozwoju współpracy gospodarczej z zagranicą;
- współudział w określaniu kierunków proeksportowej orientacji gospodarki narodowej - w tym inicjowanie oraz stymulowanie rozwoju nowych form współpracy, w szczególności wspólnych inwestycji, wspólnych przedsiębiorstw i instytucji badawczo-rozwojowych oraz spółek z udziałem kapitału zagranicznego;
- zapewnienie efektywności współpracy gospodarczej z zagranicą oraz sprawnego i efektywnego funkcjonowania handlu zagranicznego;
- współdziałanie w zakresie opracowywania i realizacji polityki kredytowej i płatniczej z zagranicą;
- wykonywanie zadań w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa oraz innych zadań określonych w odrębnych przepisach.

Reforma Centrum

Ustawą z dnia 8 sierpnia 1996 r. przepisy wprowadzające ustawy reformujące funkcjonowanie gospodarki i administracji publicznej⁸ zniesiono z dniem 1 stycznia 1997 r. urząd Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą. Zadania i kompetencje należące do ww. Ministra, określone w przepisach ustaw i innych aktach prawnych z mocą ustawy, oraz wynikające z przepisów wydanych na podstawie upoważnień zawartych w ustawach lub w innych aktach prawnych z mocą ustawy, przeszły do zakresu działania Ministra Gospodarki.

Do zakresu działania Ministra Skarbu Państwa, zgodnie z art. 10 ust. 1 ww. ustawy, przeszły zadania i kompetencje w zakresie wykonywania praw z akcji i udziałów należących do Skarbu Państwa, wykonywanych przez Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą przed dniem wejścia w życie ustawy.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 1996 r. w sprawie trybu i terminów przejęcia przez Ministra Skarbu Państwa akcji i udziałów Skarbu Państwa oraz zakresu informacji o niektórych z przejmowanych akcji i udziałów⁹, z dniem

⁷ Dz.U. Nr 33, poz. 176; zm. z 1989 r. Dz.U. Nr 75, poz. 445

⁸ Dz.U. Nr 106, poz. 497, z późn. zm.

⁹ Dz.U. Nr 157, poz. 791

1 stycznia 1997 r. Minister Skarbu Państwa przejął zadania i kompetencje praw z akcji i udziałów w spółkach, należących do Skarbu Państwa wykonywanych m.in. przez Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą. Likwidator Urzędu Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą niezwłocznie po zakończeniu inwentaryzacji, jednak nie później niż do dnia 31 stycznia 1997 r., miał obowiązek powiadomić Ministra Skarbu Państwa o gotowości do przekazania akcji i udziałów wraz z dokumentacją. Minister Skarbu Państwa w terminie do dnia 31 marca 1997 r. miał przejąć akcje i udziały Skarbu Państwa.

Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych

W dniu 7 lipca 1994 r. Sejm RP uchwalił ustawę o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach kontraktów eksportowych¹⁰, która określa cele i zasady ubezpieczeń kontraktów eksportowych,

w wypadku których wypłata odszkodowań zapewniona jest w drodze przekazywania ubezpieczycielowi przez Skarb Państwa niezbędnych na ten cel środków. Ustawa stanowi, że:

- celem ubezpieczenia kontraktów eksportowych jest udzielanie krajowym podmiotom gospodarczym ochrony na wypadek strat poniesionych w trakcie realizacji kontraktu eksportowego,
- ubezpieczenie kontraktów eksportowych powierza się Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych Spółce Akcyjnej,
- Korporacja prowadzi ubezpieczenie kontraktów eksportowych w imieniu własnym,
- ogólne warunki ubezpieczenia kontraktów eksportowych zatwierdza Minister Finansów na wniosek Korporacji,
- wypłata odszkodowań przez Korporację gwarantowana jest przez Skarb Państwa,
- za prowadzenie działalności ubezpieczeniowej Korporacji przysługuje prowizja,
- nadzór nad działalnością Korporacji w zakresie ubezpieczenia kontraktów eksportowych sprawuje Minister Finansów.

Działalność KUKE SA była następnie regulowana przez:

- uchwałę RM Nr 53/95 z dnia 16 maja 1995 r. w sprawie szczegółowych zasad działalności Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych oraz wytycznych w zakresie ustalania wysokości stawek za ubezpieczenie kontraktów eksportowych w 1995 r.¹¹,
- rozporządzenie RM z dnia 16 maja 1995 r. w sprawie określenia na 1995 r. rodzajów kontraktów, które mogą być objęte ubezpieczeniem przez Korporację

¹⁰ Dz.U. Nr 86, poz. 398, zm. z 1996 r. Dz.U. Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Dz.U. Nr 28, poz. 154, Dz.U. Nr 79, poz. 484, Dz.U. Nr. 121, poz. 770

¹¹ niepublikowana, Protokół ustaleń Nr 16/95 posiedzenia Rady Ministrów w dniu 16 maja 1995 r.

Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych, oraz wytycznych w zakresie ustalania wysokości stawek za ubezpieczenia kontraktów eksportowych.¹²,

- rozporządzenie RM z dnia 23 czerwca 1995 r. w sprawie warunków i trybu udzielania przez Ministra Finansów, w imieniu Skarbu Państwa, poręczeń kredytów bankowych zaciągniętych przez Korporację Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych Spółka Akcyjna oraz udzielania i umarzania pożyczek ze środków budżetu państwa¹³,
- rozporządzenie RM z dnia 19 września 1995 r. w sprawie warunków i trybu udzielania poręczeń i gwarantowania spłaty ze środków budżetu państwa kredytu bankowego oraz opłaty z tytułu udzielonego poręczenia i gwarantowania¹⁴
- rozporządzenie RM z dnia 23 stycznia 1996 r. w sprawie określenia na 1996 r. rodzajów kontraktów, które mogą być objęte ubezpieczeniem przez Korporację Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych Spółkę Akcyjną, oraz wytycznych w zakresie ustalania wysokości stawek za ubezpieczenia kontraktów eksportowych¹⁵,
- rozporządzenie RM z dnia 23 stycznia 1996 r. w sprawie zatwierdzenia regulaminu określającego tryb sprawowania nadzoru przez Ministra Finansów nad działalnością Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych Spółki Akcyjnej w zakresie ubezpieczenia kontraktów eksportowych¹⁶,
- rozporządzenie RM z dnia 23 grudnia 1996 r. w sprawie określenia na 1997 r. rodzajów kontraktów, które mogą być objęte ubezpieczeniem przez Korporację Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych Spółkę Akcyjną, oraz wytycznych w zakresie ustalania wysokości stawek za ubezpieczenia kontraktów eksportowych¹⁷,
- uchwałę RM z dnia 23 grudnia 1996 r. w sprawie szczegółowych zasad działalności Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych Spółki Akcyjnej oraz wytycznych dotyczących ustalania wysokości stawek za ubezpieczenie kontraktów eksportowych w 1997 r. w zakresie gwarantowanym przez Skarb Państwa ubezpieczeń kontraktów eksportowych¹⁸,

¹² Dz.U. Nr 56, poz. 294

¹³ Dz.U. Nr 88, poz. 440

¹⁴ Dz.U. Nr 114, poz. 549

¹⁵ Dz.U. Nr 12, poz. 64

¹⁶ Dz.U. Nr 12, poz. 65

¹⁷ Dz.U. Nr 157, poz. 795

¹⁸ Protokół ustaleń Nr 53/96 posiedzenia Rady Ministrów w dniu 23 grudnia 1996 r., niepublikowana.

- ustawę z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne,¹⁹
- rozporządzenie RM z dnia 24 czerwca 1997 r. w sprawie szczegółowego trybu działania i organizacji Komitetu Polityki Ubezpieczeń Kredytów i Gwarancji Ubezpieczeniowych²⁰,
- rozporządzenie RM z dnia 5 sierpnia 1997 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania przez Skarb Państwa poręczeń i gwarancji oraz opłat z tytułu udzielonego poręczenia lub gwarancji²¹.

Z dniem 17 lipca 1997 r. weszła w życie ustawa z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne. Reguluje ona zasady, ogólne warunki i tryb:

***Poręczenia i
gwarancje
Skarbu Państwa***

- 1) udzielania poręczeń i gwarancji przez Skarb Państwa, tworzenia zasobu majątkowego Skarbu Państwa oraz wykonywania zobowiązań z tych tytułów,
- 2) udzielania poręczeń i gwarancji przez niektóre osoby prawne,
- 3) udzielania przez Bank Gospodarstwa Krajowego poręczeń ze środków Krajowego Funduszu Poręczeń Kredytowych.

Poręczenia i gwarancje, o których mowa wyżej, stanowią jedyne dopuszczalne formy, w jakich organy państwa mogą ustanawiać, w drodze umowy, odpowiedzialność majątkową Skarbu Państwa za zobowiązania innych podmiotów.

***Zbywanie akcji
Skarbu Państwa***

Z zastrzeżeniem art. 36 i 37 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych²², akcje należące do Skarbu Państwa są zbywane w trybie:

1. oferty ogłoszonej publicznie,
2. przetargu publicznego,
3. rokowań podjętych na podstawie publicznego zaproszenia.

Rozporządzeniem z dnia 29 lipca 1997 r. - szczegółowy tryb zbywania akcji Skarbu Państwa, zasady finansowania zbycia akcji oraz forma zapłaty za te akcje²³ - Rada Ministrów określiła szczegółowy tryb zbywania akcji oraz warunki, jakie powinny spełniać oferta zbycia akcji, zaproszenie do składania ofert nabycia akcji, zaproszenie do rokowań, które mogą dotyczyć zobowiązań inwestycyjnych, zobowiązań związanych z ochroną środowiska, a także zobowiązań związanych z ochroną interesów pracowników i innych osób związanych ze spółką.

¹⁹ Dz.U. Nr 79, poz. 458; zm. Nr 80, poz. 511

²⁰ Dz.U. Nr 69, poz. 440

²¹ Dz.U. Nr 99, poz. 605

²² Dz.U. Nr 118, poz. 561 ze zm.

²³ Dz.U. Nr 95, poz. 578

Rada Ministrów może zezwolić na inny niż przewidziany wyżej tryb zbywania akcji.

Zgodnie z art. 69b ww. ustawy do zbycia należących do Skarbu Państwa wszelkich akcji w spółkach mają zastosowanie przepisy art. 33, a zgodnie z art. 34 zbycie akcji należących do Skarbu Państwa z naruszeniem art. 33 jest nieważne.

***Likwidacja spółki z
ograniczoną
odpowiedzialnością***

Jeżeli cały kapitał zakładowy reprezentowany jest na zgromadzeniu, może ono powziąć uchwały i bez formalnego zwołania, jeżeli nikt z obecnych nie wniesie sprzeciwu ani co do odbycia zgromadzenia, ani co do postawienia poszczególnych spraw na porządku obrad. O ile przepisy kodeksu handlowego lub umowa spółki nie stanowią inaczej, zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych na nim udziałów. W przypadku gdy umowa spółki nie zawiera ograniczeń, wspólnicy mogą uczestniczyć w zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu przez pełnomocników. Pełnomocnictwo powinno być udzielone na piśmie pod rygorem nieważności i dołączone do protokołu. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów oddanych, jeżeli przepisy kodeksu handlowego lub umowa spółki nie stanowią inaczej. Uchwały co do zmiany umowy spółki, nie wyłączając zmiany przedmiotu przedsiębiorstwa, w sprawie połączenia spółek, rozwiązania spółki i zbycia przedsiębiorstwa zapadają większością dwóch trzecich głosów oddanych. Umowa może ustanowić surowsze warunki powzięcia tych uchwał.

***Likwidacja spółki
akcyjnej***

Akcja daje na walnym zgromadzeniu prawo do jednego głosu. Statut może ograniczyć prawo głosowania akcjonariuszy, mających większą ilość akcji. Akcjonariusze mogą uczestniczyć w walnym zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez przedstawicieli. Członkowie zarządu i pracownicy spółki nie mogą być pełnomocnikami na walnych zgromadzeniach. Pełnomocnictwo powinno być udzielone na piśmie pod rygorem nieważności i dołączone do protokołu. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów oddanych, jeżeli przepisy kodeksu handlowego lub statut nie stanowią inaczej. Uchwały co do emisji obligacji, zmiany statutu, zbycia przedsiębiorstwa, połączenia spółek i rozwiązania spółki zapadają większością trzech czwartych głosów oddanych. Statut może ustanowić surowsze warunki powzięcia tych uchwał. W przypadku, przewidzianym w art. 430 kh., do uchwały o rozwiązaniu spółki wystarczy bezwzględna większość głosów oddanych, jeżeli statut nie stanowi inaczej.

Zgodnie z ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne²⁴, ograniczeniu temu podlegają min.:

przez osoby pełniące funkcje publiczne

- 1) osoby zajmujące kierownicze stanowiska państwowe, w rozumieniu przepisów o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, oraz sędziowie Trybunału Konstytucyjnego,
- 2) pracownicy urzędów państwowych, w tym urzędnicy służby cywilnej, zajmujący stanowiska kierownicze:
 - a) dyrektora generalnego, dyrektora departamentu (jednostki równorzędnej) i jego zastępcy oraz naczelnika wydziału (jednostki równorzędnej) - w urzędach naczelnych i centralnych organów państwowych,
 - b) dyrektora generalnego urzędu wojewódzkiego, dyrektora wydziału (jednostki równorzędnej) i jego zastępcy oraz głównego księgowego, kierownika urzędu rejonowego i jego zastępcy oraz głównego księgowego - w urzędach terenowych organów rządowej administracji ogólnej,
 - c) kierownika urzędu i jego zastępcy - w urzędach terenowych organów rządowej administracji specjalnej,
- 3) pracownicy urzędów państwowych, w tym urzędnicy służby cywilnej, zajmujący stanowiska równorzędne pod względem płacowym ze stanowiskami wymienionymi wyżej,
- 4) pracownicy jednoosobowych spółek Skarbu Państwa oraz spółek, w których udział Skarbu Państwa przekracza 50% kapitału zakładowego lub 50% liczby akcji, zajmujący stanowiska: prezesa, wiceprezesa i członka zarządu,
- 5) pracownicy agencji państwowych zajmujący stanowiska: prezesa, wiceprezesa, dyrektora zespołu, dyrektora oddziału terenowego i jego zastępcy - lub stanowiska równorzędne,

Osoby te, w okresie zajmowania stanowisk lub pełnienia funkcji, o których mowa wyżej, nie mogą min.:

- być członkami zarządów, rad nadzorczych lub komisji rewizyjnych spółek prawa handlowego,
- być zatrudnione lub wykonywać innych zajęć w spółkach prawa handlowego, które mogłyby wywołać podejrzenie o ich stronniczość lub interesowność,

²⁴ Dz.U. Nr 106, poz. 679 z dnia 11 września 1997 r.

- posiadać w spółkach prawa handlowego więcej niż 10% akcji lub udziałów przedstawiających więcej niż 10% kapitału zakładowego lub akcyjnego - w każdej z tych spółek,
- prowadzić działalności gospodarczej na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami, a także zarządzać taką działalnością lub być przedstawicielem czy pełnomocnikiem w prowadzeniu takiej działalności; nie dotyczy to działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej, w formie i zakresie gospodarstwa rodzinnego.

Zakaz zajmowania stanowisk we władzach spółek, o którym mowa wyżej, nie dotyczy ww. wymienionych osób, o ile zostały wyznaczone do spółki prawa handlowego z udziałem Skarbu Państwa, innych państwowych osób prawnych, gminy, związków międzygminnych lub innych komunalnych osób prawnych jako reprezentanci tych podmiotów; osoby te nie mogą zostać wyznaczone do więcej niż dwóch spółek prawa handlowego.

Osoby, o których mowa, mogą otrzymywać odrębne wynagrodzenie z tytułu sprawowania funkcji w spółce prawa handlowego, do której zostały wyznaczone jako reprezentanci Skarbu Państwa. Wysokość wynagrodzenia, z tytułu pełnienia funkcji w jednej spółce, łącznie z dietami, nie może przekraczać miesięcznie czterokrotności najniższego wynagrodzenia pracowników za pracę, obowiązującego w grudniu roku poprzedzającego, określonego przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej na podstawie Kodeksu pracy. Jeżeli wynagrodzenie przyznane przez spółkę jest wyższe, nadwyżka stanowi dochód budżetu państwa.

2. Kalendarium ważniejszych wydarzeń

2.02.1994 r. -	Utworzenie przez Ministra WGzZ* spółki Polski Fundusz Gwarancyjny SA (do listopada 1995 r. działającej pod nazwą Agencja Rozwoju Gospodarczego SA). Kapitał akcyjny w wysokości 300.000 zł został pokryty gotówką.
16.03.1994 r. -	Podwyższenie przez Ministra WGzZ* kapitału akcyjnego Polskiego Fundusz Gwarancyjnego SA do kwoty 456.790.000 zł, poprzez wniesienie aportu w postaci prawa własności 270.000 akcji BRE SA, 1.080.000 akcji Elektrimu SA i 2.628.000 akcji Uniwersalu SA.
04.1995 r. -	Rozpoczęcie przez Polski Fundusz Gwarancyjny SA działalności statutowej, tj. udzielania poręczeń kredytów, gwarancji bankowych i innych zobowiązań finansowych.
9.05.1995 r. -	Utworzenie przez Polski Fundusz Gwarancyjny SA, TUR Polisa SA i Bank Staropolski SA podmiotu pod nazwą Fundusz Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza w Warszawie. Wartość udziału członkowskiego została ustalona w wysokości 2.000 zł. Każdy członek Spółdzielni został zobowiązany Statutem do wniesienia co najmniej 1 wkładu w wysokości 10.000 zł. Każdy członek Spółdzielni miał jeden głos na

* Reprezentującego Skarb Państwa i działającego odpowiednio jako Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy lub Zgromadzenie Wspólników

- Walnym Zgromadzeniu, z wyjątkiem członków-założycieli, którym przysługiwało po 20 głosów na Walnym Zgromadzeniu.
- W tym samym dniu nastąpiło utworzenie przez Polski Fundusz Gwarancyjny SA, TUR Polisa SA, Bank Staropolski SA i Kujawsko-Pomorską Agencję Rozwoju Regionalnego SA podmiotu pod nazwą Fundusz Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza w Bydgoszczy. Organizacja i statut zostały ustalone identycznie, jak w przypadku Funduszu Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza w Warszawie.
- 12.05.1995 r. -** Utworzenie przez Ministra WGzZ* Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. (do stycznia 1996 r. działającej pod nazwą Polska Korporacja Eksportowa Sp. z o.o.). Kapitał zakładowy w wysokości 4 tys. zł został pokryty gotówką.
- 19.12.1995 r. -** Powołanie przez Radę Ministrów Zespołu pod przewodnictwem Ministra WGzZ w celu opracowania i przedstawienia analizy dotychczasowego systemu poręczeń i ubezpieczeń kredytów i kontraktów eksportowych wraz z kompleksową propozycją zmian tego systemu oraz **zobowiązanie Ministra WGzZ, aby do czasu rozpatrzenia przez Radę Ministrów dokumentu opracowanego przez Zespół, nie podejmował żadnych działań związanych z systemem poręczeniowo-gwarancyjnym przez dysponowanie akcjami i udziałami spółek, w których reprezentuje Skarb Państwa.**
- 1.03.1996 r. -** Połączenie Funduszy Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza w Warszawie i w Bydgoszczy na podstawie uchwał Walnych Zgromadzeń z dnia 1 marca 1996 r. Od momentu utworzenia aż do marca 1996 r. powyższe podmioty nie podjęły działalności gospodarczej.
- 4.04.1996 r. -** Podwyższenie przez Ministra WGzZ* kapitału zakładowego Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. o kwotę 254.539.900 zł, do kwoty 254.543.900 zł. Nowe udziały zostały objęte za aport w postaci prawa własności 474.888 akcji Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA, o wartości nominalnej 474.888.000 zł (faktycznie Polski Fundusz Gwarancyjny SA wyemitował 456.790 akcji o wartości nominalnej 456.790.000 zł). Do zakończenia kontroli NIK Międzynarodowa Korporacja Gwarancyjna Sp. z o.o. nie podjęła działalności statutowej.
- 4.06.1996 r. -** Odroczenie przez Radę Ministrów podjęcia decyzji w sprawie przyjęcia koncepcji systemu ubezpieczeń i gwarancji eksportowych w ramach programu polityki proeksportowej państwa (wraz z analizą stanu dotychczasowego) zaprezentowanej przez Ministra WGzZ oraz zobowiązanie Ministra WGzZ do wycofania wszystkich środków finansowych, pochodzących ze Skarbu Państwa, przekazanych do Funduszu Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza.
- 12.06.1996 r. -** Wypowiedzenie przez Polski Fundusz Gwarancyjny SA - członka założyciela - członkostwa w Funduszu Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza ze skutkiem na dzień 31 grudnia 1996 r.
- 13.06.1996 r. -** Podwyższenie przez Ministra WGzZ* kapitału zakładowego Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. o kwotę 80.834.200 zł, do kwoty 335.378.100 zł. Nowe udziały zostały objęte za aport w postaci prawa własności 655.740 akcji Agros Holding SA oraz 658.710 akcji Animex SA.
- 17.07.1996 r. -** Utworzenie przez Polski Fundusz Gwarancyjny SA spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pod firmą Chemia Polska Sp. z o.o. Kapitał zakładowy w wysokości 12.000.000 zł został pokryty wkładem pieniężnym.
- 30.07.1996 r. -** Podwyższenie kapitału zakładowego Chemii Polskiej o kwotę 458.828.300 zł, do kwoty 470.828.300 zł. Nowe udziały zostały objęte przez:
- Skarb Państwa (reprezentowany przez Ministra WGzZ), który objął 2.200.000 udziałów o wartości 220.000.000 zł w zamian za aport w postaci własności 2.288.768

- udziałów Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. o wartości nominalnej 228.876.800 zł,
- Polski Fundusz Gwarancyjny SA, który objął 2.388.283 udziały o wartości 238.828.300 zł w zamian za aport w postaci własności 208.080 akcji BRE SA, 9.219.853 akcji Elektrim SA i 2.698.900 akcji Universal SA.
- 8.08.1996 r. -** Podwyższenie kapitału zakładowego Chemii Polskiej Sp. z o.o. o kwotę 3.500.000 zł, do kwoty 474.328.300 zł. Nowe udziały zostały objęte przez przedsiębiorstwo państwowe PWTZ Polexpo i pokryte w całości aportem w postaci nieruchomości zlokalizowanych przy ul. Łopuszańskiej 38 w Warszawie. Obecnie udziały te są własnością Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o.
- 29.08.1996 r. -** Podwyższenie przez Ministra WGzZ* kapitału zakładowego Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. o kwotę 7.326.100 zł, do kwoty 342.704.200 zł. Nowe udziały zostały objęte przez Skarb Państwa za aport w postaci prawa własności 195.000 akcji Unitra SA.
- 4.09.1996 r. -** Odwołanie Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą i powołanie Kierownika Ministerstwa WGzZ.
- 17.12.1996 r. -** Rozpatrzenie i przyjęcie przez Radę Ministrów „Koncepcji systemu ubezpieczeń i gwarancji eksportowych w ramach programu polityki proeksportowej państwa, wraz z analizą stanu dotychczasowego” opracowanej przez Zespół pod przewodnictwem Ministra WGzZ powołany przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dniu 19 grudnia 1995 r., a także zobowiązanie Ministra WGzZ do:
- likwidacji Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. i Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA oraz wycofania udziałów wniesionych do Funduszu Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza,
 - wniesienia do KUKE aktywów o wartości co najmniej 200 mln zł, (tj. części ogólnej wartości aktywów pozostałych po ww. likwidacji), z przeznaczeniem na utworzenie Funduszu Gwarancji Eksportowych.
- 1.01.1997 r. -** Zniesienie urzędu Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą na podstawie ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. przepisy wprowadzające ustawy reformujące funkcjonowanie gospodarki i administracji publicznej.
- Przejęcie przez Ministra Skarbu Państwa wykonywania praw z akcji i udziałów należących do Skarbu Państwa.
- 3.01.1997 r. -** Przekazanie Ministrowi Skarbu Państwa protokołu ustaleń posiedzenia Rady Ministrów z 17 grudnia 1996 r.

20.03.1997 r., 22.12.1997 r. i 3.03.1998 r. -

Pisemne interwencje Ministra Finansów do Ministra Skarbu Państwa i w sprawie przyspieszenia realizacji uchwały Rady Ministrów z 17 grudnia 1996 r.

2.04.1997 r. -

Przekazanie Ministrowi Skarbu Państwa przez likwidatora Ministerstwa WGzZ udziałów Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. i Chemia Polska Sp. z o.o. należących do Skarbu Państwa.

8.09.1998 r. -

Wyrażenie zgody przez Radę Ministrów na szczególny tryb zbycia należących do Skarbu Państwa udziałów w spółce Chemia Polska Sp. z o.o. poprzez wniesienie aportu w postaci udziałów Skarbu Państwa w tej spółce na podwyższenie kapitału Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o.

27.11.1998 r. -

Nieprzyjęcie przez NZW Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. uchwały w sprawie wnioskowanego przez Skarb Państwa podwyższenia kapitału Spółki ze względu na sprzeciw większościowego udziałowca, tj. Chemii Polskiej Sp. z o.o.

3. Działania w zakresie tworzenia systemu poręczeń i ubezpieczeń kredytów i kontraktów eksportowych

3.1. Ubezpieczenia kredytów eksportowych

Na posiedzeniach w dniach 11 stycznia²⁵ i 18 maja²⁶ 1994 r. KERM zatwierdził, opracowany przez Ministerstwo WGzZ „*Harmonogram prac związanych z wdrożeniem polityki proeksportowej państwa*”. Dokument zawierał rozwiązania o charakterze systemowym takie jak:

- uchwalenie ustawy o ubezpieczeniu transakcji eksportowych²⁷,
- stworzenie systemu finansowania eksportu, w tym w fazie przedwysyłkowej na podstawie kontraktu eksportowego (lub zamówienia odbiorcy zagranicznego) ubezpieczonego w Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych SA,

²⁵ Ustalono treść zadań harmonogramu (Protokół ustaleń Nr 2 z posiedzenia KERM w dniu 11 stycznia 1994 r.)

²⁶ Ustalono terminy realizacji zadań (Protokół ustaleń Nr 18 posiedzenia KERM w dniu 18 maja 1994 r.)

²⁷ Mali i średni eksporterzy mogli korzystać z gwarancji rządowych, zgodnie z rozporządzeniem RM z 27 kwietnia 1993 r. (Warunki i tryb udzielania poręczeń spłaty ze środków budżetu państwa kredytu bankowego oraz opłaty z tytułu udzielonego poręczenia - Dz.U. Nr 40, poz. 185) w ramach kwoty 2,5 mld zł (25 bln zł przed denominacją), przewidzianej w budżecie państwa na rok 1994 (art. 36) na gwarancje rządowe. Rozporządzenie to zostało uchylone z dniem 5 października 1995 r. przez rozporządzenie RM z 19 września 1995 r. (Warunki i tryb udzielania poręczeń i gwarantowania spłaty ze środków budżetu państwa kredytu bankowego oraz opłaty z tytułu udzielonego poręczenia i gwarantowania - Dz.U. Nr 114, poz. 549).

- zintensyfikowanie działań dotyczących ubezpieczenia kredytów i ryzyk eksportowych poprzez m.in. podwyższenie kapitału o Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych SA, w tym ze środków budżetowych.

Inicjatywa Ministra WGzZ

KERM w dniu 7 września 1994 r. przyjął dokument „*Ocena dotychczasowych procesów kredytowania w wybranych dziedzinach gospodarki*”, z którego wynikało m.in. że małe i średnie podmioty gospodarcze, mogące ubiegać się o poręczenie spłat kredytów ze środków budżetu państwa, nie wykorzystywały tej możliwości.

Pismem z 22 czerwca 1995 r. Minister WGzZ poinformował Prezesa Rady Ministrów o zakończeniu prac studyjnych i koncepcyjnych związanych z utworzeniem Funduszu Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych. Do pisma załączono „*Materiał Studyjny*”, w którym przedstawiono przykłady rozwiązań przyjętych w różnych krajach w zakresie ubezpieczeń i gwarancji oraz kredytów eksportowych. Opracowanie zawierało również informacje dotyczące rozwiązań przyjętych w Polsce, ze wskazanym przez Ministra WGzZ pominięciem oceny efektywności inicjatyw rządowych.

W dniu 16 października 1995 r. Minister WGzZ przekazał Prezesowi Rady Ministrów „*Program Poręczeniowo-Reasekuracyjny Wymiany Gospodarczej Państw Europy Środkowo-Wschodniej*”, a także poinformował o podjęciu decyzji o zaangażowaniu kapitałowym do kwoty 15 mln zł w Banku Powierniczo-Gwarancyjnym SA oraz zatwierdzeniu koncepcji działania Funduszu Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych - Korporacja Spółdzielcza bez zaangażowania majątku Skarbu Państwa w tym przedsięwzięciu. W celu wdrożenia programu i właściwej koordynacji międzynarodowej i międzyresortowej Minister WGzZ zgłosił propozycję powołania w tym celu pełnomocnika Rządu Rzeczypospolitej Polskiej.

Dyrektor Gabinetu Prezesa Rady Ministrów pismem z dnia 19 października 1995 r. - z upoważnienia Premiera - przypomniał Ministrowi WGzZ, że w sprawie jego inicjatyw **Premier w dniu 19 września „...wydał dyspozycję zakazującą mu podejmowanie jednostronnych działań w zakresie operacji mieniem Skarbu Państwa do czasu przedstawienia opinii przez KERM, nadal oczekuje na wyjaśnienie sprawy oraz zdecydował o potrzebie bezpośredniej rozmowy z Ministrem WGzZ oraz Przewodniczącym i Sekretarzem KERM ...”**

Na spotkaniu, które odbyło się w dniu 27 października 1995 r., pod przewodnictwem Prezesa Rady Ministrów, poświęconym koncepcjom poręczeniowo-asekuracyjnym w dziedzinie handlu zagranicznego, w wyniku dyskusji uznano za

celową budowę systemu poręczeń i reasekuracji, którego celem byłby rozwój eksportu na rynki Europy Środkowo-Wschodniej. Uznano ponadto iż prace nad przygotowaniem koncepcji takiego systemu powinny być kontynuowane. Nie wykluczono, iż podstawą kapitałową powstających instytucji tego systemu mogą być akcje lub udziały Skarbu Państwa w spółkach prawa handlowego, jednakże zasady wykorzystywania tego majątku muszą być formułowane niezwykle starannie, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony interesu Skarbu Państwa. Każde rozwiązanie służące budowie systemu poręczeniowego angażującego akcje (udziały) Skarbu Państwa w spółkach powinno być zgodne z rozwiązaniami wynikającymi z postanowień opracowywanego przez Ministerstwo Finansów projektu ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne. Ustalono, że do czasu opracowania wyżej wspomnianej ustawy Minister WGZ:

- **wstrzyma się z przekazywaniem będących w jego dyspozycji akcji i udziałów Skarbu Państwa do Polskiej Korporacji Eksportowej Sp. z o.o. i Polskiego Funduszu Inwestycyjno-Eksportowego Korporacji Spółdzielczej,**
- nie spowoduje podjęcia działalności przez obie te instytucje przed rozpoznaniem, czy ich statuty zgodne są z projektowaną ww. ustawą,
- przedłoży na posiedzenie KERM – w celu uzyskania opinii – koncepcje budowy systemu poręczeniowo-reasekuracyjnego wymiany gospodarczej w Europie Środkowo-Wschodniej oraz alternatywną koncepcję rozbudowy i dofinansowania KUK SA. Dalsze prace będą prowadzone zgodnie z zaleceniami KERM,
- odstąpi od zamiaru dokapitalizowania Banku Poręczeniowo-Gwarancyjnego, do czasu zbadania i oceny zysków operacyjnych tego banku. Ocena ta powinna być przedstawiona Ministrowi Finansów.

Minister WGZ zobowiązał się do przestrzegania powyższych zaleceń.

***Koncepcja finansowego
wspierania wymiany
gospodarczej***

Na posiedzeniu w dniu 8 listopada 1995 r. KERM rozpatrzył²⁸ m.in. przedstawione przez Ministra WGZ dokumenty:

- *“Współpraca gospodarcza z Zagranicą”,* w którym wskazano na niewystarczające wdrażanie systemu gwarancji i ubezpieczeń transakcji eksportowych opartego na KUK SA.,

²⁸ Protokół ustaleń Nr 50/95 posiedzenia KERM w dniu 8 listopada 1995 r.

- „*Wstępna koncepcja finansowego wspierania wymiany gospodarczej w Europie Środkowo-Wschodniej*”, w której przedstawiono cele polityki wspierania eksportu oraz analizę dotychczasowych działań ukierunkowanych na wypracowanie i uruchomienie finansowej struktury jego wspierania. Ujęte w dokumencie propozycje rozwiązań i działań Państwa zmierzały w kierunku popierania eksportu przy pomocy wyspecjalizowanych instytucji o charakterze poręczeniowo-reasekuracyjnym. Realizację tych działań miały zapewnić: Polski Fundusz Gwarancyjny SA (w ścisłej współpracy z Bankiem Powierniczo-Gwarancyjnym SA w Warszawie, po dokapitalizowaniu go przez Polski Fundusz Gwarancyjny SA o kwotę 15 mln zł i centrale handlu zagranicznego o kwotę 5 mln zł) i Fundusz Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza (założoną przez Polski Fundusz Gwarancyjny SA, TUR Polisa SA i Bank Staropolski SA). Według założeń koncepcji Minister WGzZ zamierzał także dokapitalizować wymienione podmioty poprzez wniesienie do nich akcji i udziałów spółek, w których funkcje właścicielskie w imieniu Skarbu Państwa wykonuje Minister WGzZ.

Projekt „*Wstępnej Koncepcji Finansowego Wspierania Wymiany Gospodarczej w Europie Środkowo-Wschodniej*” w trakcie uzgodnień międzyresortowych budził wiele zastrzeżeń merytorycznych i prawnych:

- CUP wskazywał na wiele wątpliwości natury prawnej, podkreślając bardzo skomplikowaną strukturę zależności kapitałowych,
- zdaniem MF zinstytucjonalizowanie formy finansowania eksportu i tworzenie przez Państwo wyspecjalizowanych instytucji zostało już dokonane wraz z utworzeniem KUK SA, przy czym przekształcenie Agencji Rozwoju Gospodarczego SA w typ instytucji o charakterze gwarancyjno-poręczeniowym i dokonanie zmiany nazwy na Polski Fundusz Gwarancyjny SA będzie mogło być dokonane dopiero w oparciu o przepisy nowej ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielonych przez Skarb Państwa i niektóre osoby prawne,
- zdaniem Ministrów Sprawiedliwości i Spraw Zagranicznych w opracowaniu prawie w ogóle pominięto działalność KUK SA nie przedstawiając przy tym oceny i efektów jej dotychczasowych działań,
- Prezes Urzędu Antymonopolowego stwierdził, iż dla osiągnięcia przedstawionych celów, wskazane instytucje powinny dysponować odpowiednim doświadczeniem, czego nie można powiedzieć o Polskim Funduszu Gwarancyjnym SA i Funduszu Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza,

- według NBP w programie pominięto kwestie sprawowania nad Funduszami nadzoru i bieżącej kontroli ich działalności. Zdaniem NBP udzielanie gwarancji jest, zgodnie z prawem bankowym, wyłącznie domeną banków, zaś Polski Fundusz Gwarancyjny SA może udzielać jedynie poręczeń,
- kilku respondentów poddawało w wątpliwość wybór Banku Powierniczo-Gwarancyjnego SA w Warszawie, TUR Polisa SA i Banku Staropolskiego SA do współpracy w realizacji Programu oraz kwestionowało celowość i prawidłowość zaangażowania kapitałowego Skarbu Państwa w utworzenie i działalność Funduszu Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza,
- w oparciu o ww. opinie, a także rezultaty analizy w zespole doradców KERM, Departament Strategii i Polityki Gospodarczej URM zwrócił uwagę, że proponowane w projekcie „Wstępnej koncepcji” rozwiązania nie gwarantują osiągnięcia celu, który przyświeca tak istotnemu działaniu, jak zaktywizowanie polityki proeksportowej do państw wschodnich oraz nie zabezpieczają interesów Skarbu Państwa i sprawowania przez niego kontroli nad przepływami kapitałów państwowych do sfery pozabudżetowej. Ponadto spółdzielczy charakter Funduszu Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza, przy braku szczegółowo określonych kompetencji Skarbu Państwa w odniesieniu do jego działalności, może sprzyjać niekontrolowanemu przepływowi kapitałów państwowych. Formuła spółdzielcza nie nadaje się do sterowania środkami Skarbu Państwa. Nie można wykluczyć, że na skutek tego, iż korporacja działa na podstawie prawa spółdzielczego, Państwo nie będzie miało żadnego wpływu na politykę realizowaną przez Korporację pomimo swego zaangażowania majątkowego, zaś dla ubezpieczenia kontraktów powołano już do życia KUK SA.

W wyniku dyskusji KERM podzielił przedstawione przez Ministra WGZZ stanowisko o potrzebie rozwoju systemu poręczeń i ubezpieczeń kredytów i kontraktów eksportowych. Jednocześnie za konieczne uznał opracowanie programu rozwoju KUK SA, w tym projektu nowelizacji ustawy o utworzeniu KUK SA, jako alternatywy dla scenariusza działań zaproponowanych przez Ministra WGZZ. Ponadto KERM zauważył, że **wykorzystanie będących w zarządzie Ministra WGZZ akcji i udziałów Skarbu Państwa w spółkach, będzie możliwe po przyjęciu ustawy o gwarancjach i poręczeniach Skarbu Państwa oraz niektórych osób prawnych, której projekt znajduje się w uzgodnieniach międzyresortowych. Ustawa ta pozwoli w należyтым stopniu chronić interesy Skarbu Państwa.**

W dniu 21 listopada 1995 r.²⁹ Prezes Rady Ministrów zobowiązał Ministra WGzZ (w zakresie nadzoru nad Polskim Funduszem Gwarancyjnym SA) do rozważenia możliwości innego określenia metod funkcjonowania tej Agencji na rynku kapitałowym, w szczególności nieoperowania, bez zasadniczych argumentów merytorycznych i ekonomicznych, publicznym kapitałem w instytucjach prywatnych.

Rada Ministrów na posiedzeniu w dniu 19 grudnia 1995 r.³⁰, po zapoznaniu się z informacją przedstawioną przez Ministra Finansów w sprawie rozpatrywanego przez KERM dokumentu „*Wstępna koncepcja finansowego wspierania wymiany gospodarczej w Europie Środkowo-Wschodniej*”, zaakceptowała ustalenia KERM podjęte w dniu 8 listopada 1995 r. oraz:

- powołała Zespół pod przewodnictwem Ministra WGzZ, w skład którego weszli: Pełnomocnik Rady Ministrów do Spraw Reformy Centrum Gospodarczego Rządu, Podsekretarz Stanu w URM, Podsekretarze Stanu w Ministerstwie Finansów oraz w Ministerstwie Przemysłu i Handlu. Do współpracy w ww. Zespole Rada Ministrów zaprosiła jednocześnie przedstawicieli Prezesów: Narodowego Banku Polskiego, Związku Banków Polskich oraz Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych SA. Rada Ministrów zobowiązała Zespół do przedstawienia, w terminie do dnia 31 stycznia 1996 r., analizy dotychczasowego systemu poręczeń i ubezpieczeń kredytów i kontraktów eksportowych wraz z kompleksową propozycją zmian tego systemu,
- zobowiązała Ministra Finansów do opracowania, w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, projektu ustawy o gwarancjach i poręczeniach Skarbu Państwa oraz państwowych osób prawnych i przedstawienia go, w terminie do dnia 31 stycznia 1996 r., pod obrady KERM, a następnie Rady Ministrów,
- zobowiązała Ministra WGzZ aby - do czasu rozpatrzenia przez Radę Ministrów dokumentu opracowanego przez Zespół - nie podejmował żadnych działań związanych z systemem poręczeniowo-gwarancyjnym przez dysponowanie akcjami i udziałami spółek, w których reprezentuje Skarb Państwa.

Koncepcja systemu ubezpieczeń i gwarancji eksportowych

Opracowany przez Zespół dokument „*Koncepcja systemu ubezpieczeń i gwarancji eksportowych w ramach programu polityki proeksportowej państwa*”

²⁹ Protokół ustaleń Nr 43/95 posiedzenia Rady Ministrów w dniu 21 listopada 1995 r.

³⁰ Protokół ustaleń Nr 48/95 posiedzenia Rady Ministrów w dniu 19 grudnia 1995 r.

był rozpatrywany przez KERM³¹ w dniu 15 marca 1996 r. Zespół zaproponował rozszerzenie działalności funkcjonującej od 1994 r. KUKE SA o udzielanie eksportowych gwarancji ubezpieczeniowych przy wykorzystaniu środków Skarbu Państwa wniesionych do KUKE SA. Propozycja udzielania gwarancji eksportowych przedstawiona została w dokumencie wariantowo, z uwzględnieniem rozbieżności zdań pomiędzy Ministerstwem Finansów a Ministerstwem WGzZ, dotyczących głównie sposobu dokapitalizowania KUKE SA w związku z planowanym poszerzeniem jej działalności:

- Ministerstwo Finansów zaproponowało utworzenie Funduszu Gwarancji Eksportowych w ramach KUKE SA, drogą wniesienia do niej akcji i udziałów, które Minister WGzZ wniósł wcześniej jako aport do Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA i do Funduszu Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza. Wariant ten zakładał również likwidację ww. spółki oraz wypowiedzenie członkostwa w Funduszu Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza.
- Wariant Ministerstwa WGzZ proponował dokapitalizowanie KUKE SA w drodze podwyższenia jej kapitału akcyjnego pokrytego aportem wniesionym przez Ministra WGzZ.

Po dyskusji KERM zobowiązał Ministra WGzZ do przedstawienia Radzie Ministrów, w terminie do dnia 30 marca 1996 r., zaktualizowanej wersji projektu uwzględniającej uwagi i uzupełnienia zgłoszone na posiedzeniu oraz do przedstawienia protokołu rozbieżności.

W dniach 22 i 24 kwietnia 1996 r. przesłany został do Prezesa Rady Ministrów i Dyrektora Gabinetu Prezesa Rady Ministrów „*Program finansowego wspierania współpracy gospodarczej z zagranicą*” przygotowany przez Ministra WGzZ i przedstawiony na konferencji prasowej w dniu 22 kwietnia³². Program ten przewidywał, że majątek Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA zostanie wykorzystany w działalności Funduszu Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza zgodnie z umową generalną o współpracy w zakresie realizacji „Programu finansowego wspierania współpracy gospodarczej z zagranicą”, podpisaną w dniu 15 kwietnia 1995 r. przez wspomniane wyżej podmioty i Bank Staropolski SA.

Równolegle, w dniu 23 kwietnia 1996 r. Minister WGzZ przekazał sekretarzowi Rady Ministrów dokument zatytułowany „*Koncepcja systemu ubezpieczeń i gwarancji*”

³¹ Protokół ustaleń Nr 10/96 posiedzenia KERM w dniu 15 marca 1996 r.

³² Rzeczypospolita z dnia 23 kwietnia 1996 r.

eksportowych w ramach programu polityki proeksportowej państwa (wraz z analizą stanu dotychczasowego)” opracowany przez Zespół pod jego przewodnictwem, powołany przez Radę Ministrów 19 grudnia 1995 r.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów po analizie ww. dokumentów poinformował pisemnie w dniu 25 kwietnia 1996 r. Premiera, Wicepremiera - Przewodniczącego KERM i Sekretarza Rady Ministrów, iż:

- wbrew ustaleniom podjętym na posiedzeniu KERM w dniu 15 marca 1995 r. w „*Koncepcji...*” nie przedstawiono wariantu proponowanego przez Ministra Finansów, a jedynie propozycję budowy systemu opracowaną przez Ministra WGZ,
- zamierzone działania przedstawione w „*Programie finansowego wspierania współpracy gospodarczej z zagranicą*” stoją w sprzeczności z dotychczasowymi ustaleniami KERM i Rady Ministrów,

wnosząc o wyjaśnienie sprawy i podjęcie stosownych decyzji przez Radę Ministrów.

Rada Ministrów na posiedzeniu w dniu 28 maja 1996 r.³³ zdecydowała o odroczeniu rozpatrzenia dokumentu „*Koncepcja systemu ubezpieczeń i gwarancji eksportowych w ramach programu polityki proeksportowej państwa (wraz z analizą stanu dotychczasowego)*”.

Powyższy dokument został przedstawiony 4 czerwca 1996 r. na posiedzeniu Rady Ministrów³⁴, która w wyniku dyskusji zdecydowała m.in. o:

- odroczeniu podjęcia decyzji w sprawie akceptacji dokumentu do czasu zakończenia kontroli prowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli³⁵ oraz kontroli wewnętrznej prowadzonej przez Urząd Rady Ministrów,
- zobowiązaniu Ministra WGZ do wycofania wszystkich środków finansowych, pochodzących ze Skarbu Państwa, przekazanych do Funduszu Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza.

W dniu 17 lipca 1996 r. Minister WGZ poinformował Prezesa Rady Ministrów o wykonaniu powyższej decyzji.

Wyniki kontroli przeprowadzonej przez

~~Biuro Kontroli URM~~

³³ Protokół ustaleń Nr 20/96 posiedzenia Rady Ministrów w dniu 28 maja 1996 r.

³⁴ Protokół ustaleń Nr 21/96 posiedzenia Rady Ministrów w dniu 4 czerwca 1996 r.

³⁵ Kontrola NIK, przeprowadzona w pierwszym półroczu 1996 r., dotyczyła utworzenia i funkcjonowania podmiotów gospodarczych wykorzystujących udziały kapitałowe Skarbu Państwa na działalność ubezpieczeniowo-inwestycyjną przedsięwzięć proeksportowych

Na polecenie Prezesa Rady Ministrów z 20 maja 1996 r. Biuro Kontroli URM przeprowadziło w lipcu 1996 r. kontrolę w Ministerstwie WGzZ. Jak wynika ze sporządzonej w dniu 5 lipca 1996 r. przez Biuro Kontroli URM *“Informacji o wynikach kontroli przeprowadzonej w Ministerstwie Współpracy Gospodarczej z Zagranicą”* dokument pt. *“Wstępna koncepcja finansowego wspierania wymiany gospodarczej w Europie Środkowo-Wschodniej”*, przedłożony przez Ministra WGzZ i rozpatrzony przez KERM w dniu 8 listopada 1995 r., opracowany został poza Ministerstwem WGzZ, bez jakiegokolwiek udziału merytorycznych komórek Ministerstwa, a w szczególności najbardziej właściwego w sprawie Departamentu Ekonomicznego, co kontrola uznała za istotną nieprawidłowość. Kontrola ustaliła, że Minister WGzZ podejmował wiele działań w kierunku podwyższenia kapitału akcyjnego Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA, wbrew ustaleniom Rady Ministrów z 19 grudnia 1995 r. i nałożonym na Ministra obowiązkiem wstrzymania się od ich podejmowania. Informacja o wynikach kontroli przeprowadzonej w Ministerstwie WGzZ przez Biuro Kontroli URM została przedłożona Dyrektorowi Gabinetu Prezesa Rady Ministrów, Ministrowi-Szefowi URM oraz Prokuratorowi Krajowemu - Zastępcy Prokuratora Generalnego. Prokurator Krajowy poinformował Najwyższą Izbę Kontroli, że przekazana informacja o wynikach kontroli w Ministerstwie WGzZ nie stanowiła podstawy do wdrożenia jakiegokolwiek postępowania w trybie procesowym.

***Decyzje Rady
Ministrów podjęte
17 grudnia 1996 r.***

W związku z decyzjami Rady Ministrów z 4 czerwca 1996 r. oraz odwołaniem z zajmowanego stanowiska, w dniu 3 września 1996 r., Ministra WGzZ podjęto prace nad nową wersją *„Koncepcji systemu ubezpieczeń i gwarancji eksportowych w ramach programu polityki proeksportowej państwa (wraz z analizą stanu dotychczasowego)”*, uwzględniającą zgłaszane wcześniej uwagi oraz wariant dokapitalizowania KUK SA proponowany przez Ministerstwo Finansów. Rada Ministrów zaakceptowała ww. dokument zaprezentowany na posiedzeniu w dniu 17 grudnia 1996 r.³⁶ przez Kierownika Ministerstwa WGzZ oraz zgodnie z zawartą w nim propozycją zobowiązała Ministra WGzZ do:

- likwidacji Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA i Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. oraz wycofania udziałów Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA wniesionych do Funduszu Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza,

³⁶ Protokół ustaleń Nr 52/96 posiedzenia Rady Ministrów w dniu 17 grudnia 1996 r.

- wniesienia do Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych SA aktywów, o wartości co najmniej 200 mln zł (tj. części ogólnej wartości aktywów pozostałych po ww. likwidacji), z przeznaczeniem na utworzenie Funduszu Gwarancji Eksportowych.

Z dniem 1 stycznia 1997 r. kompetencje w zakresie praw z akcji i udziałów należących do Skarbu Państwa przejął Minister Skarbu Państwa. Protokół ustaleń nr 52/96, zawierający powyższą decyzję Rady Ministrów, został dostarczony do Ministerstwa Skarbu Państwa w dniu 3 stycznia 1997 r. Do dnia zakończenia kontroli omawiana uchwała Rady Ministrów nie została zrealizowana. Jej realizację utrudniał fakt, iż **17 grudnia 1996 r. Skarb Państwa nie posiadał żadnych akcji Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA, a w Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. dysponował tylko 33,2% jej udziałów, w związku z czym w pierwszym przypadku reprezentant Skarbu Państwa nie mógł wnioskować o likwidację spółki, a w drugim - nie mógłby samodzielnie przegłosować takiej decyzji.** W związku z zaistniałym już stanem faktycznym - przed przedłożeniem Radzie Ministrów projektu ww. uchwały - Podsekretarz Stanu (pełniący funkcję Kierownika Ministerstwa w miejsce odwołanego, z dniem 4 września 1996 r., Ministra WGZ) nie przeprowadził analizy układu własnościowego spółek PFG SA, MKG Sp. z o.o. i Chemia Polska Sp. z o.o. oraz wynikających z niego uprawnień Skarbu Państwa.

Pan Janusz Kaczurba, zajmujący w okresie od 4 września do 31 grudnia 1996 r. stanowisko Podsekretarza Stanu - Kierownika Ministerstwa WGZ, w wyjaśnieniu złożonym w trakcie kontroli NIK, stwierdził, że **w momencie zgłoszenia treści wniosku na posiedzenie Rady Ministrów w dniu 17 grudnia 1996 r. Ministerstwo WGZ nie było świadome stanu prawnego poszczególnych spółek, a w szczególności stwierdzonych później faktów, że Skarb Państwa nie posiada większościowego udziału w tych spółkach.** Kierownictwo Ministerstwa WGZ działało w IV kwartale 1996 r. z przekonaniem, że nie istnieją formalne ograniczenia dysponowania majątkiem przez spółki powołane z dyspozycji Ministra WGZ.

3.2. Działania Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą świecie decyzji Rady Ministrów i KERM

Minister WGZ wielokrotnie podejmował działania związane z systemem poręczeniowo-gwarancyjnym w zakresie dysponowania akcjami i udziałami Skarbu Państwa wbrew:

- stanowisku Prezesa Rady Ministrów, zawartemu w pismach z 18 września i 19 października 1995 r., w którym zwrócił się do Ministra WGzZ o niepodejmowanie jakichkolwiek decyzji w kierunku podwyższania kapitału akcyjnego Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA i operacji mieniem Skarbu Państwa do czasu ustosunkowania się do przedłożonych koncepcji przez KERM,
- zobowiązaniu podjętemu w dniu 27 października 1995 r., na spotkaniu pod przewodnictwem Prezesa Rady Ministrów, do wstrzymania się z przekazywaniem będących w jego dyspozycji akcji i udziałów Skarbu Państwa do Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. i Polskiego Funduszu Inwestycyjno-Eksportowego Korporacji Spółdzielczej i odstąpienia od zamiaru dokapitalizowania Banku Poręczeniowo-Gwarancyjnego,
- stanowisku KERM wyrażonym na posiedzeniu w dniu 8 listopada 1995 r., że wykorzystanie będących w zarządzie Ministra WGzZ akcji i udziałów Skarbu Państwa w spółkach, będzie możliwe po przyjęciu ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne **(ustawę uchwalono w dniu 8 sierpnia 1997 r.)**,
- ustaleniom Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1995 r., która zobowiązała Ministra WGzZ aby, do czasu rozpatrzenia przez Radę Ministrów analizy dotychczasowego systemu poręczeń i ubezpieczeń kredytów i kontraktów eksportowych wraz z kompleksową propozycją zmian tego systemu opracowanej przez powołany Zespół, nie podejmował żadnych działań związanych z systemem poręczeniowo-gwarancyjnym przez dysponowanie akcjami i udziałami spółek, w których reprezentuje Skarb Państwa **(dokument ten został rozpatrzony przez Radę Ministrów w dniu 17 grudnia 1996 r.)**.

W świetle powyższych decyzji Rady Ministrów i KERM - sprzeczne z nimi i nieuzasadnione - były następujące działania Ministra WGzZ, reprezentującego Skarb Państwa na Zgromadzeniach Akcjonariuszy lub Zgromadzeniach Wspólników:

- Podjęcie uchwały, w dniu 20 listopada 1995 r., o podwyższeniu kapitału akcyjnego Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA o kwotę 18.098.000 zł. Nowe akcje miały zostać pokryte aportem w postaci prawa własności należących do Skarbu Państwa 655.740 akcji Agros Holding SA. Uchwała ta nie została wprawdzie zrealizowana, ale dotychczas nie została także uchylona.
- Podjęcie uchwały, w dniu 18 marca 1996 r., wyrażającej zgodę na objęcie przez Polski Fundusz Gwarancyjny SA 22.500 udziałów w Polskim Funduszu Inwestycyjno-Eksportowym Korporacja Spółdzielcza, o wartości 45.000.000 zł.

- Podjęcie uchwały, w dniu 2 kwietnia 1996 r., wyrażającej zgodę na udzielenie przez Zarząd Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA poręczenia, ważnego do dnia 31 grudnia 2006 roku, do kwoty 150.000.000 zł za zobowiązania zaciągnięte przez Fundusz Poręczeń Inwestycyjno - Eksportowych Korporacja Spółdzielcza w celu wdrożenia i rozwinięcia „*Programu finansowego wspierania współpracy gospodarczej z zagranicą*”.
- Podjęcie uchwały, w dniu 4 kwietnia 1996 r., upoważniającej Zarząd Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA do nabycia kontrolnego pakietu akcji Banku Staropolskiego SA oraz wyrażenie zgody na udzielenie przez Zarząd poręczenia, ważnego do dnia 31 grudnia 2006 roku do kwoty 200.000.000 zł, za zobowiązania zaciągnięte przez Bank Staropolski SA.
- Podwyższenie kapitału zakładowego Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o., w dniu 4 kwietnia 1996 r., o kwotę 254.539.900 zł. Nowe udziały zostały objęte przez Skarb Państwa w zamian za aport, w postaci własności **wszystkich** (474.888 szt.) akcji Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA, o wartości nominalnej 474.888 tys. zł.
- Podjęcie uchwały, w dniu 4 kwietnia 1996 r., upoważniającej Zarząd Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA do zaangażowania kapitałowego w Kredytowo Inwestycyjny Bank SA z siedzibą w Charkowie do kwoty 2.000.000 ECU.
- Podjęcie uchwały, w dniu 27 maja 1996 r., o podwyższeniu kapitału akcyjnego Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. o kwotę 114.771.800 zł, przy czym Skarb Państwa miał objąć udziały o wartości 80.834.200 zł w zamian za aport w postaci akcji Agros Holding SA i Animex SA. Uchwałę tę ZW uchyliło w dniu 13 czerwca 1996 r.
- Podwyższenie kapitału zakładowego Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o., w dniu 13 czerwca 1996 r., o kwotę 80.834.200 zł. Nowe udziały zostały objęte przez Skarb Państwa w zamian za aport w postaci własności 655.740 akcji Agros Holding SA oraz 658.710 akcji Animex SA.
- Wniesienie aportu, w dniu 30 lipca 1996 r., do kapitału zakładowego Chemii Polskiej Sp. z o.o., w postaci własności 2.288.768 udziałów Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. o wartości nominalnej 228.876.800 zł, obejmując 2.200.000 udziałów o wartości 220 mln zł. W wyniku wniesienia tego aportu, jak również aportu wniesionego przez Polski Fundusz Gwarancyjny SA, kapitał zakładowy Chemii Polskiej Sp. z o.o., wynoszący 12.000.000 zł, został podwyższony o kwotę 458.828.300 zł, do kwoty 470.828.300 zł. Należy

zauważyć, że statutowym celem Chemii Polskiej Sp. z o.o. nie był udział w tworzeniu systemu poręczeniowo-gwarancyjnego.

- Podwyższenie kapitału zakładowego Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o., w dniu 29 sierpnia 1996 r., o kwotę 7.326.100 zł. Nowe udziały zostały objęte przez Skarb Państwa w zamian za aport w postaci własności 195.000 akcji Unitra SA.

W wyniku przesunięć kapitałowych dokonanych w dniach:

- **4 kwietnia 1996 r.** (tj. podwyższenia kapitału zakładowego Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o.) **Skarb Państwa utracił całkowicie bezpośrednią kontrolę nad majątkiem wniesionym do PFG SA, bowiem pozbył się wszystkich akcji tej Spółki, zaś wartość płynnych aktywów Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA, przeznaczonych na prowadzenie działalności poręczeniowo-gwarancyjnej, zmniejszyła się o ponad 70%,**
- **30 lipca 1996 r.** (tj. wniesienia aportu do Chemii Polskiej Sp. z o.o.) **Skarb Państwa stał się udziałowcem mniejszościowym w Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o., bowiem z posiadanych wszystkich udziałów tej Spółki zatrzymał tylko 33,2%.**

Motywów powyższych działań nie udało się jednak ustalić w trakcie kontroli, bowiem b. Minister WGZZ nie podjął skierowanej do niego korespondencji NIK i nie złożył w tej sprawie wyjaśnień.

3.3. Działania Ministra Skarbu Państwa podjęte w celu realizacji uchwały Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 1996 r.

Likwidator Urzędu Ministra WGZZ przekazał 2 kwietnia 1997 r. Ministrowi Skarbu Państwa, posiadane udziały w 2 spółkach, tj. w Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. i Chemii Polskiej Sp. z o.o. wraz z dokumentacją tych spółek. Było to wynikiem regulacji wynikającej z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 1996 r. w sprawie trybu i terminów przejęcia przez Ministra Skarbu Państwa akcji i udziałów Skarbu Państwa oraz zakresu informacji o niektórych z przejmowanych akcji i udziałów³⁷. Przedstawiciel MSP dyrektor b. Departamentu Nadzoru Właścicielskiego, przejmujący ww. udziały Skarbu Państwa od Likwidatora urzędu Ministra WGZZ, nie dokonał analizy załączonych do protokołu dokumentów spółek (szczególnie aktów notarialnych Zgromadzeń Wspólników), co stanowiło przyczynę:

Przejęcie udziałów Skarbu Państwa w spółkach

- niezadania brakujących dokumentów rejestrowych Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. i Chemii Polskiej, regulaminów i innych dokumentów wymienionych w ww. rozporządzeniu, podziału dokumentacji spółek na działy tematyczne zgodnie z wymogiem § 2.2 rozporządzenia. Do czasu zakończenia kontroli NIK MSP nie dysponowało brakującymi dokumentami,

³⁷ Dz.U. Nr 157, poz. 791

- przejęcia protokolarnie tylko 881.643 udziałów Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. spośród 1.138.274 udziałów należących do Skarbu Państwa,
- niepodjęcia działań mających na celu skorygowanie błędnej uchwały, podjętej przez Zgromadzenie Wspólników (Skarb Państwa) w dniu 4 kwietnia 1996 r., o podwyższeniu kapitału zakładowego Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. w zamian za aport Skarbu Państwa, w postaci 474.888 akcji Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA, podczas gdy faktycznie cały kapitał tej spółki reprezentowany był przez 456.790 akcji.

Opóźnienie działań Ministra Skarbu Państwa

Minister Finansów zwrócił się do Ministra Skarbu Państwa (pismo z 20 marca 1997 r.) o udzielenie informacji dotyczącej przebiegu i przyspieszenia realizacji uchwały Rady Ministrów z 17 grudnia 1996 r. W odpowiedzi udzielonej 29 kwietnia 1997 r.

Minister Skarbu Państwa poinformował, że przejął od likwidatora Ministerstwa WGZ 30% udziałów należących do Skarbu Państwa w Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o., natomiast Skarb Państwa nie jest właścicielem żadnych akcji Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA. Minister Skarbu Państwa deklarował niezwłoczne wystąpienie do Zarządu Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. z wnioskiem o zwołanie Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Wspólników w celu podjęcia uchwały w sprawie rozwiązania i likwidacji Spółki.

Po kolejnych 8 miesiącach Minister Finansów ponownie zwrócił się do Ministra Skarbu Państwa (pismo z 22 grudnia 1997 r.) o podjęcie działań dla zrealizowania uchwały Rady Ministrów z 17 grudnia 1996 r., jako niezbędnego warunku utworzenia i uruchomienia Funduszu Gwarancji Eksportowych KUKE SA. **Dopiero w odpowiedzi na kolejne pismo Ministra Finansów (z 3 marca 1998 r.), Minister Skarbu Państwa w dniu 11 maja 1998 r. poinformował, że „... obecnie prawnicy Departamentu Funduszy Kapitałowych Ministerstwa Skarbu Państwa ustalają jaka jest struktura właścicielska i kapitałowa oraz kto obecnie sprawuje nadzór właścicielski nad podmiotami, których aktywa mają być wniesione do KUKE SA” i niezwłocznie po dokonaniu dalszych ustaleń umożliwiających realizację zobowiązań nałożonych przez Radę Ministrów przedstawi harmonogram działań w powyższej sprawie.** Ponadto Minister Skarb Państwa informował, że:

- przyjęta przez b. Ministra WGZ koncepcja działalności poręczeniowej doprowadziła do dekoncentracji kapitałowej,
- likwidator Ministerstwa WGZ przekazał Ministrowi Skarbu Państwa 881.643 udziałów Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o., o wartości nominalnej 88.164.300 zł, reprezentujących 26% kapitału zakładowego,
- likwidator nie przekazał żadnych akcji Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA, gdyż zostały one wniesione w formie aportu do firmy Chemia Polska Sp. z o.o.

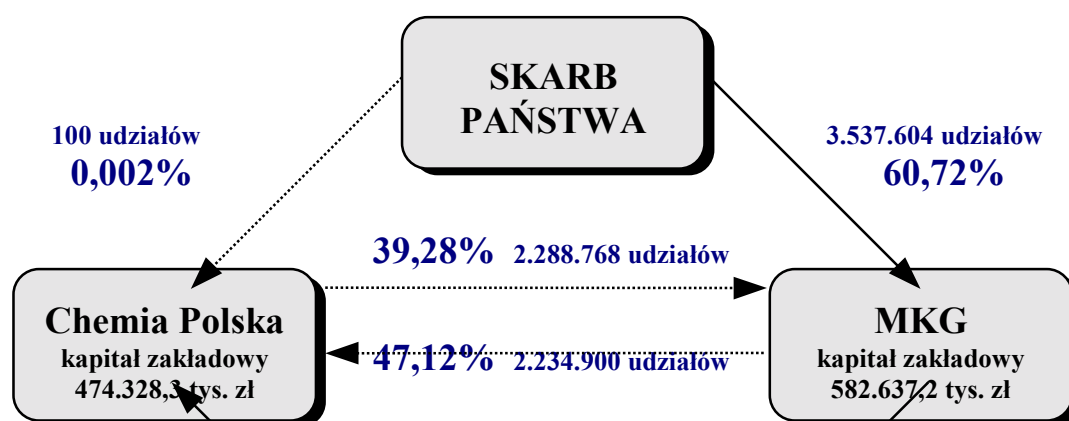
Odpowiedź udzielona przez Ministra Skarbu Państwa zawierała błędy merytoryczne, bowiem faktycznie Skarb Państwa dysponował 1.138.274 udziałami Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. reprezentującymi 33,2% kapitału zakładowego, zaś akcje Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA zostały wniesione do Międzynarodowej

Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. Informacja udzielona Ministrowi Finansów oraz zawarte w niej błędy w sposób jednoznaczny świadczą o braku jakichkolwiek działań ze strony Ministra Skarbu Państwa przez rok od przejęcia udziałów w Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o i w Chemii Polskiej Sp. z o.o.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli - dla przybliżenia realizacji uchwały Rady Ministrów - istniała możliwość wystąpienia Ministra Skarbu Państwa z wnioskiem o likwidację Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o uchwałą Zgromadzenia Wspólników tej Spółki. **Minister Skarbu Państwa zaniechał jednak takiego działania**, argumentując to, w wyjaśnieniach złożonych w trakcie kontroli NIK, niemożnością podjęcia uchwały w tej sprawie wbrew woli drugiego wspólnika. Podzielając ten pogląd, NIK zwraca jednak uwagę na nieuzasadnioną zwłokę w poszukiwaniu innych rozwiązań w omawianej kwestii. Dopiero 15 lipca 1998 r. Minister Skarbu Państwa - dokonując zmiany Regulaminu Organizacyjnego MSP, decyzją nr 24/98 - ustalił podział kompetencji pomiędzy departamentami w zakresie sprawowania nadzoru nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa, prowadzącymi działalność o charakterze parafinansowym. W lipcu 1998 r. Departament Funduszy Kapitałowych MSP opracował koncepcję podwyższenia kapitału Międzynarodowej Korporacji Gospodarczej Sp. z o.o. poprzez wniesienie aportu w postaci udziałów Skarbu Państwa w spółce Chemia Polska Sp. z o.o.

W dniu 3 sierpnia 1998 r.³⁸ Minister Skarbu Państwa przedstawił pod obrady Rady Ministrów wniosek o **Próba odzyskania kontroli nad spółkami** wyrażenie zgody, na podstawie art. 33 ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, na szczególny tryb zbycia udziałów w spółce Chemia Polska Sp. z o.o., należących do Skarbu Państwa. W projekcie „Zapisu do Protokołu ustaleń z posiedzenia Rady Ministrów” podano: „... Należące do Skarbu Państwa udziały w spółce Chemia Polska Sp. z o.o. zostaną wniesione jako wkłady niepieniężne do spółki Międzynarodowa Korporacja Gwarancyjna Sp. z o.o. na pokrycie udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym tej spółki. Skarb Państwa wniesie do MKG Sp. z o.o. 2.199.900 udziałów, o wartości nominalnej 100,- zł każdy, w spółce Chemia Polska Sp. z o.o., których wartość księgowa wg bilansu na dzień 31.12.97 r. wynosi 230.335.703,77 zł. W zamian za wkład niepieniężny Skarb Państwa obejmie 2.399.330 udziałów o wartości nominalnej 100,- zł każdy, na łączną kwotę 239.933.000 zł, w spółce MKG Sp. z o.o. Po dokonaniu podwyższenia kapitału zakładowego spółki Międzynarodowa Korporacja Gwarancyjna Sp. z o.o. Skarb Państwa będzie właścicielem 60,7 % udziałów Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. (...) co pozwoli na efektywne kontrolowanie mienia Skarbu Państwa, a także realizację wykonania uchwały Rady Ministrów ...”.

Stan powiązań kapitałowych po ewentualnym podwyższeniu kapitału zakładowego Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. zgodnie z proponowaną decyzją ilustruje poniższy diagram:

³⁸ W dniu 19 sierpnia 1998 r. przedstawiono porównaną wersję wniosku

52,88%
2.508.283 udziałów

100%
456.790 akcji

PFG
kapitał akcyjny
456.790 tys. zł

Z analizy korespondencji wymienionej w ramach uzgodnień międzyresortowych tego projektu wynika, że proponowana koncepcja budziła szereg wątpliwości:

- Według Ministerstwa Finansów (Departamentu Gospodarki Narodowej) wniosek Ministra Skarbu Państwa o wyrażenie przez Radę Ministrów zgody na niepubliczny tryb zbycia udziałów w Chemii Polskiej Sp. z o.o. nie był dostatecznie uzasadniony, a podjęcie decyzji co do trybu zbycia udziałów w Spółce Chemia Polska Sp. z o.o. powinno nastąpić po oszacowaniu strat jakie Skarb Państwa poniósł w związku z dotychczasowymi działaniami reprezentantów Skarbu Państwa i ich przyczyn oraz przedstawieniu korzyści jakie Skarb Państwa osiągnie po realizacji przedmiotowego wniosku,
- Według Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości w świetle okoliczności przedstawionych w uzasadnieniu do wniosku Ministra Skarbu Państwa :
 - Celowość ponownego dofinansowania tej spółki rodzi poważne obawy, w szczególności, że celem tego dofinansowania ma być jej likwidacja.
 - Zastrzeżenia budzi również przedstawiony mechanizm uzyskania większościowego udziału w Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. i pewność tej operacji skoro zgodnie z art. 237 kh. zgodę na podwyższenie kapitału zakładowego, a więc w efekcie na zmianę umowy spółki musi wyrazić co najmniej 2/3 wspólników.
 - Nie wskazano powodów dla których Skarb Państwa ma objąć aż 61% udziałów w kapitale zakładowym tej spółki.
 - W świetle treści wniosku celowe wydaje się rozważenie czy proponowana forma zbycia akcji Skarbu Państwa w Spółce Chemia Polska Sp. z o.o. jest najlepsza i czy ich zbycie w jednym z trybów przewidzianych w art. 33 ust. 1 ustawy o komercjalizacji i ppp nie przyniosłoby Skarbowi Państwa korzyści, których uzyskanie w proponowany sposób jest nader wątpliwe.
 - Rozważenia wymaga, czy nie byłaby bardziej celowa rezygnacja z wykonania uchwały RM z dnia 17 grudnia 1996 r. i bezpośrednie dofinansowanie KUKI

SA udziałami Skarbu Państwa w Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. oraz Chemia Polska Sp. z o.o.

- Departament Spraw Ekonomicznych Kancelarii Prezesa Rady Ministrów przytaczając również powyższe argumenty postulował wszechstronne rozważenie sprawy, włącznie z ewentualną weryfikacją uchwały Rady Ministrów oraz o czasowe odstępianie od rozpatrywania tej sprawy.

Minister Skarbu Państwa odpierając zgłoszone zastrzeżenia argumentował, że MSP w chwili obecnej podejmuje różnorakie działania aby uzyskać wymaganą zgodę współnika – Spółki Chemia Polska. Nie ma możliwości odzyskania kontroli nad mieniem Skarbu Państwa, wniesionym do 3 spółek bez uzyskania zgody Zarządu Chemii Polskiej, w proponowanym rozwiązaniu. Zdaniem Ministra Skarbu Państwa:

- Proponowana operacja jest dofinansowaniem netto, lecz stanowi zmianę struktury posiadanych przez Skarb Państwa aktywów w trzech podmiotach (Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o., Chemii Polskiej Sp. z o.o., Polskim Funduszu Gwarancyjnym SA).
- W chwili obecnej Skarb Państwa zarówno w Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o., jak i w Chemii Polskiej, jest udziałowcem mniejszościowym i nie ma realnego wpływu na los powierzonego tym spółkom majątku.
- Celem działań podjętych przez MSP jest odzyskanie kontroli nad wniesionymi aktywami, utraconej w wyniku błędnych decyzji Ministra WGZ.
- Objęcie 61 % udziałów w Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. zapewnić może realny wpływ na działalność tej spółki, a także podmiotu od niej zależnego – Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA (100 % akcji tej spółki posiada Międzynarodowa Korporacja Gwarancyjna Sp. z o.o.)
- Międzynarodowa Korporacja Gwarancyjna Sp. z o.o. po podwyższeniu posiadać będzie ok. 47% udziałów w Chemii Polskiej Sp. z o.o., a więc Skarb Państwa zachowa pośredni wpływ na tę spółkę w takim samym niemal zakresie jak poprzednio.
- Odzyskana zostanie całkowita kontrola nad Polskim Funduszu Gwarancyjnym SA, która to spółka jest z kolei większościowym udziałowcem Chemii Polskiej Sp. z o.o.
- Uzyskując większościowy pakiet udziałów w jednej z trzech spółek, uzyskuje się kontrolę nad całym układem.

- Zbycie udziałów Skarbu Państwa w Chemia Polska Sp. z o.o. w trybie przewidzianym w art. 33 ust. 1 ustawy o komercjalizacji i ppp może prowadzić do uzyskania za nie ceny rynkowej, jednakże spowodowałoby definitywną utratę możliwości odzyskania pozostałej, znacznie większej części aktywów wniesionych przez Skarb Państwa do całego układu wzajemnie powiązanych 3 spółek.

W dniu 3 września 1998 r. Rada Ministrów³⁹ wniosek Ministra Skarbu Państwa zaakceptowała kierunkowo, postanawiając, że decyzja w tej sprawie zostanie podjęta na posiedzeniu Rządu w dniu 8 września 1998 r. Zobowiązała ponadto Ministra Skarbu Państwa do przedstawienia, w trybie pilnym, opinii niezależnych ekspertów na temat celowości planowanego dofinansowania środkami Skarbu Państwa Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. oraz upoważniła Ministra Skarbu Państwa do podjęcia wstępnych rozmów i działań zmierzających do zbycia udziałów należących do Skarbu Państwa w Spółce Chemia Polska Sp. z o.o.

Według opinii firmy adwokackiej, którą Minister Skarbu Państwa przedstawił Radzie Ministrów, odzyskanie przez Skarb Państwa kontroli nad środkami znajdującymi się w posiadaniu Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA, Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. oraz Chemii Polskiej Sp. z o.o. było z teoretyczno-prawnego punktu widzenia możliwe, w wyniku realizacji jednego z dwóch scenariuszy:

1. W konflikcie z aktualnymi organami wymienionych spółek w drodze postępowania sądowego,
2. We współpracy z aktualnymi organami wymienionych spółek w drodze podwyższenia kapitału zakładowego jednej z nich, aby Skarb Państwa stał się w niej większościowym udziałowcem.

W dniu 8 września 1998 r. Rada Ministrów⁴⁰ zezwoliła na szczególny tryb zbycia⁴¹, należących do Skarbu Państwa, udziałów w Spółce Chemia Polska Sp. z o.o. zgodnie z wnioskiem przedstawionym przez Ministra Skarbu.

Minister Skarbu Państwa 28 września 1998 r. wnioskował do Zarządu Chemii Polskiej Sp. z o.o. o podwyższenie kapitału Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o., zaś w piśmie z dnia 20 października 1998 r. uzasadniał go potrzebą rozwoju i wzmocnienia kapitałowego tej spółki dla realizacji celów gospodarczych Skarbu Państwa. Stwierdził m.in., że planowana przez Skarb Państwa operacja ma znaczenie nie tylko dla rozwoju Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o., ale także dla działalności Chemii Polskiej oraz ewentualnego rozwoju grupy wszystkich 3 spółek. Wskazał efekty planowanej operacji podniesienia kapitału dla Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o.:

- dokapitalizowanie spółki kwotą prawie 240 mln zł prowadzić będzie do podwojenia jej aktywów; spowoduje to poprawę jej kondycji ekonomiczno-finansowej oraz pozycji na rynku,

³⁹ Protokół ustaleń Nr 38/98 z posiedzenia Rady Ministrów dnia 3 września 1998 r.

⁴⁰ Protokół ustaleń Nr 39/98 z posiedzenia Rady Ministrów dnia 8 września 1998 r.

⁴¹ Na podstawie art. 33 ust. 3 w związku z art. 69 b ustawy z dnia 30 lipca 1996 r. o komercjalizacji i ppp

- dokapitalizowanie ułatwi spółce dostęp do źródeł finansowania zewnętrznego,
- uzyskanie przez Międzynarodową Korporację Gwarancyjną Sp. z o.o. wpływu na Chemię Polską znakomicie poprawi współpracę i koordynację działań na linii Chemia Polska - Międzynarodowa Korporacja Gwarancyjna Sp. z o.o.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, konieczność uzyskania akceptacji drugiego, większościowego wspólnika, była słabością wypracowanej przez Ministra Skarbu Państwa koncepcji, z czego Minister Skarbu Państwa zdawał sobie sprawę. Należy ponadto zwrócić uwagę, że uzyskanie przez Skarb Państwa 60,7% udziału głosów na Zgromadzeniu Wspólników Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. nie umożliwiałoby realizacji uchwały Rady Ministrów, bowiem do ewentualnego podjęcia uchwały o likwidacji Spółki wymagana jest większość dwóch trzecich głosów oddanych. Dokonanie podwyższenia kapitału umożliwiałoby natomiast Skarbowi Państwa decydowanie w sprawach wymagających zwykłej większości głosów, a zatem odzyskanie bezpośredniej kontroli nad Międzynarodową Korporacją Gwarancyjną Sp. z o.o., oraz pośredniej kontroli nad Polskim Funduszem Gwarancyjnym SA i Chemią Polską Sp. z o.o.

W dniu 27 listopada 1998 r. NZW Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o., ze względu na sprzeciw większościowego udziałowca, tj. Chemii Polskiej Sp. z o.o. nie przyjęło uchwały w sprawie wnioskowanego przez Skarb Państwa podwyższenia kapitału Spółki. O powyższym MSP powiadomiło Sekretariat Rady Ministrów (pismo z 6 stycznia 1999 r.), informując że Departament Funduszy Kapitałowych MSP opracowuje kolejne rozwiązanie mające na celu odzyskanie kontroli nad trzema spółkami, zmierzające do realizacji uchwały Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 1996 r.

4. Utworzenie, kapitały, działalność i wyniki ekonomiczne spółek z udziałem mienia Skarbu Państwa

Sytuację majątkowo-finansową PFG SA, MKG Sp. z o.o. i Chemii Polskiej Sp. z o.o. wg stanu na koniec kolejnych okresów obrotowych przedstawiono w załączniku nr 3 do niniejszej informacji.

4.1. Utworzenie i statutowy zakres działalności spółek z udziałem mienia Skarbu Państwa

PFG SA

Polski Fundusz Gwarancyjny Spółka Akcyjna w Warszawie - do 23 listopada 1995 r. działająca pod nazwą Agencja Rozwoju Gospodarczego SA - została utworzona, w dniu 2 lutego 1994 r. przez Ministra WGZ, reprezentującego Skarb Państwa. Kapitał akcyjny w wysokości 300.000 zł został w 100% pokryty gotówką przez Skarb Państwa. W dniu 16 marca 1994 r. kapitał akcyjny PFG SA został podwyższony do kwoty 456.790.000 zł, a nowe akcje zostały pokryte aportem w postaci prawa własności należących do Skarbu Państwa 270.000 akcji BRE SA, 1.080.000 akcji Elektrim SA i 2.628.000 akcji Universal SA.

W dniu 20 listopada 1995 r. Minister WGzZ (występując jako NWZA), podjął uchwałę o podwyższeniu kapitału akcyjnego PFG SA o kwotę 18.098.000 zł, do kwoty 474.888.000 zł. Nowe akcje miały zostać pokryte aportem w postaci prawa własności należących do Skarbu Państwa 655.740 akcji Agros Holding SA. W dniu 8 marca 1996 r. Sąd Rejonowy uchylił swoje postanowienie z dnia 20 grudnia 1995 r. o zarejestrowaniu podwyższenia kapitału PFG SA, bowiem powyższa uchwała nie została zrealizowana.

Działalność statutową⁴², tj. udzielanie poręczeń kredytów, gwarancji bankowych i innych zobowiązań finansowych, PFG SA rozpoczęła w kwietniu 1995 r. Spółka nie angażowała się jednak bezpośrednio, kapitałowo i organizacyjnie, w pozostałe przedsięwzięcia gospodarcze wymienione w jej statucie. Nie licząc udzielonych poręczeń, których skutki były dla Spółki wysoce negatywne, praktycznie nie zrealizowała żadnego z postawionych przed nią celów. Zarząd PFG SA wyjaśnił w trakcie kontroli NIK, że przyczyną niepodjęcia realizacji celów statutowych były zakończone niepowodzeniem próby utworzenia grup kapitałowych z udziałem banków i ubezpieczycieli.

PFG SA udzieliła łącznie 18 poręczeń (7 w 1994 r., 9 w 1996 r. i 2 w 1998 r. - w 1994 r. i 1997 r. poręczeń nie udzielono) na kwotę 68,93 mln zł. Maksymalne zaangażowanie kapitałowe wyniosło 53,91 mln zł (na 30 czerwca 1998 r.) i obejmowało 5 poręczeń i 2 pożyczki, przy czym 62,2% powyższej kwoty stanowiło przeterminowane poręczenie udzielone firmie Galtex Sp. z o.o. Według wyjaśnień Zarządu Spółki, udzielonych w trakcie kontroli NIK, zaprzestanie przez Spółkę do grudnia 1997 r. działalności poręczeniowej było konsekwencją błędnych decyzji poprzedniego Zarządu PFG SA.

W kolejnych latach Spółka uzyskała następujące wyniki finansowe:

rok	wynik finansowy	<u>wynik finansowy</u> <u>kapitał akcyjny</u>
1994	- 271.355.028 zł	- 59,4%
1995	- 68.034.809 zł	- 14,9%
1996	56.733.086 zł	12,4%
1997	- 30.844.238 zł	- 6,8%

W raportach z badań sprawozdań finansowych Spółki w kolejnych latach, biegli stwierdzili, że na ukształtowanie się wyniku finansowego miały wpływ:

- w 1994 r. przeszacowanie akcji na 31 grudnia 1994 r., powodujące stratę stanowiącą 99,5% ujemnego wyniku finansowego oraz zapłacone odsetki i prowizje od kredytów na zakup akcji w kwocie 42.563.080.900 zł,
- w 1995 r. utworzone rezerwy w kwocie 32.323.206 zł, wycena akcji na 31 grudnia 1995 r. (per saldo) 29.828.300 zł, odsetki i prowizje od kredytu bankowego w kwocie 5.464.429 zł,

⁴² Przedmiot działalności PFG SA określony został następująco: wspieranie przemian gospodarczych i własnościowych poprzez tworzenie wspólnych funduszy, koncentrację kapitałową i majątkową; inicjowanie i wspieranie przemian własnościowych i restrukturyzacyjnych; wykonywanie czynności powierniczych w tym praw z akcji i udziałów w spółkach na podstawie umów z właścicielami; współudział kapitałowy i organizacyjny w ważnych przedsięwzięciach gospodarczych a w szczególności: budowa autostrad, rozwój infrastruktury granicznej, budowa gazociągu tranzytowego; współudział w tworzeniu i rozwoju giełd towarowych, towarowo-pieniężnych i giełd obrotu wierzytelnościami; tworzenie systemowych rozwiązań prowadzących do oddłużania wewnętrznego gospodarki poprzez aktywizowanie obrotu wierzytelnościami; udzielanie gwarancji, poręczeń ważniejszych przedsięwzięć gospodarczych; inicjowanie oraz współudział w tworzeniu i rozwoju nowych form realizacji wspólnych przedsięwzięć gospodarczych z udziałem kapitału polskiego i zagranicznego; wyszukiwanie oraz analiza zagranicznych rynków zbytu dla polskich producentów; współudział w tworzeniu doskonaleniu organizacyjnych i finansowych mechanizmów obsługi handlu zagranicznego; świadczenie usług konsultacyjno-doradczych w zakresie obrotu gospodarczego; prowadzenie kampanii reklamowo-promocyjnych polskich producentów i wyrobów na rynkach zagranicznych; prowadzenie innej działalności gospodarczej mającej na celu rozwój współpracy gospodarczej z zagranicą.

- w 1996 r. rozwiązanie rezerw w kwocie 31.871.926 zł i zysk ze sprzedaży akcji notowanych na giełdzie w kwocie 27.944.808 zł, uzyskany przede wszystkim na skutek przeszacowania ich wartości na dzień 31 grudnia 1995 r.,
- w 1997 r. utworzenie rezerw na udzielone w latach ubiegłych poręczenia dla Przedsiębiorstwa „Galtex” w kwocie 31.896.565 zł oraz przewidywane straty w kwocie 714.477 zł z tytułu należności powstałej również w latach ubiegłych (od Lojack Polska). Strata na działalności operacyjnej wyniosła 34.331.942 zł, lecz nie stanowiła zagrożenia możliwości kontynuacji działalności gospodarczej Spółki.

MKG Sp. z o.o.

Międzynarodowa Korporacja Gwarancyjna Sp. z o.o. w Warszawie - do stycznia 1996 r. działająca pod nazwą Polska Korporacja Eksportowa Sp. z o.o. - została utworzona, jako spółka ze 100% udziałem Skarbu Państwa, w dniu 12 maja 1995 r. przez Ministra WGzZ. Kapitał zakładowy w wysokości 4.000 zł został pokryty gotówką. Do czasu zakończenia kontroli NIK, MKG SA nie podjęła działalności statutowej⁴³.

W dniu 4 kwietnia 1996 r. kapitał zakładowy MKG Sp. z o.o. został podwyższony o kwotę 254.539.900 zł, do kwoty 254.543.900 zł. Nowe udziały zostały objęte przez Skarb Państwa w zamian za aport, w postaci własności 474.888 akcji PFG SA, o wartości nominalnej 474.888.000 zł (faktycznie PFG SA wyemitowało 456.790 akcji o wartości nominalnej 456.790.000 zł). W dniu 13 czerwca 1996 r. kapitał zakładowy MKG SA został podwyższony o kwotę 80.834.200 zł, do kwoty 335.378.100 zł. Nowe udziały zostały objęte przez Skarb Państwa w zamian za aport w postaci własności 655.740 akcji Agros Holding SA oraz 658.710 akcji Animex SA.

Wyniki finansowe Spółki MKG Sp. z o.o. w badanym okresie były niezadowalające. W pierwszym roku obrachunkowym (od 12 maja do 31 grudnia 1995 r.) oraz w latach 1996-1998 MKG Sp. z o.o. wykazała stratę netto w kwocie odpowiednio 1.200 zł, 7.027.531 zł, 6.277.814 zł i 26.312.845 zł. Kapitał własny MKG Sp. z o.o. stanowiący na koniec 1996 r. kwotę 335.675.469 zł, wskutek strat powstałych w ciągu dwóch następnych lat uległ obniżeniu do kwoty 303.084.810 zł, tj. o 9,71 %.

W 1996 r. Spółka dokonała sprzedaży 26.746 akcji spółki Agros SA oraz 5.400 akcji spółki Animex SA, zaś w 1997 r. sprzedała 63.500 akcji spółki Agros SA oraz 420.000 akcji spółki Animex SA. Celem sprzedaży posiadanych przez spółkę akcji w 1996 i 1997 roku była dywersyfikacja portfela. **Środki pieniężne ze sprzedaży akcji w latach 1996 i 1997 zostały przeznaczone na pokrycie kosztów działalności MKG Sp. z o.o., zakup udziałów spółki Chemia Polska Sp. z o.o. oraz ulokowane na lokatach terminowych.**

Spółka prowadziła wyłącznie działalność finansową o niewielkim zakresie, na której ponosiła straty związane z aktualizacją wartości finansowego majątku trwałego. Pomimo ponoszonych strat w latach 1995 - 1998, MKG Sp. z o.o. posiadała płynność finansową. Według oceny biegłych rewidentów, badających bilans za 1997 r., kontynuowanie działalności Spółki na dzień sporządzania raportu nie było zagrożone.

MKG Sp. z o.o. nigdy nie zorganizowała żadnego przedsięwzięcia będącego celem jej statutowej działalności, nie angażując się kapitałowo i organizacyjnie w przedsięwzięcia gospodarcze wymienione w umowie Spółki. Z wyjaśnień Zarządu Spółki wynikało, że powodem tego było pisemne zalecenie Ministra WGzZ z dnia 10 września 1996 r., aby „...aż do odwołania nie podejmowano jakichkolwiek działań rodzących skutki prawne w zakresie dysponowania mieniem spółki MKG Sp. z o.o. oraz zobowiązań finansowych w imieniu spółki”. Argumentacji tej przeczą operacje kapitałowe realizowane przez spółkę w latach 1997 - 1998 (sprzedaż akcji spółek Agros SA i Animex SA oraz zakup akcji spółki Chemia Polska

⁴³ Przedmiot działalności MKG SA określony został (po zmianie przez NZW w dniu 6 grudnia 1995 r.) następująco: nawiązanie współpracy z organizacjami państw Europy Środkowo-Wschodniej, której przedmiotem działania jest tworzenie systemów finansowania i zabezpieczania międzynarodowej wymiany handlowej oraz realizacja przedsięwzięć gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego; powołanie instytucji międzynarodowej koordynującej działalność narodowych funduszy poręczeniowo-gwarancyjnych państw Europy Środkowo-Wschodniej; organizowanie źródeł finansowania i zabezpieczania realizacji kontraktów handlowych i inwestycyjnych w obrocie z zagranicą; kapitałowe i organizacyjne wspieranie przedsięwzięć gospodarczych służących proeksportowej restrukturyzacji gospodarki realizowane, między innymi, poprzez nabywanie akcji i udziałów przedsiębiorstw - eksporterów i wykonywanie przysługujących z tego tytułu praw własnościowych, współudział w tworzeniu i rozwoju nowych form realizacji wspólnych przedsięwzięć gospodarczych z udziałem kapitału krajowego i zagranicznego; świadczenie usług konsultacyjno-doradczych w zakresie obrotu gospodarczego z zagranicą.

Sp. z o.o.), zaś do czasu zakończenia kontroli Zarząd MKG Sp. z o.o. nie występował o uchylenie ww. zalecenia. Należy także zauważyć, że przez 15 miesięcy (od daty zarejestrowania spółki do września 1996 r.) działania statutowe również nie były realizowane.

W sprawozdaniach i bilansach sporządzanych przez MKG Sp. z o.o. błędnie wykazywano posiadanie 474.888 akcji PFG SA, choć kapitał PFG SA (wniesiony aportem do MKG Sp. z o.o. przez b. Ministra WGzZ 4 kwietnia 1996 r.) mógł być reprezentowany tylko przez 456.790 akcji. Zdaniem NIK, błąd ten jednak nie rodził żadnych skutków prawnych.

4.2. Przeprowadzane zmiany kapitałowe i utrata kontroli Skarbu Państwa nad spółkami

W dniu 17 lipca 1996 r. została utworzona przez PFG SA spółka z ograniczoną odpowiedzialnością pod firmą

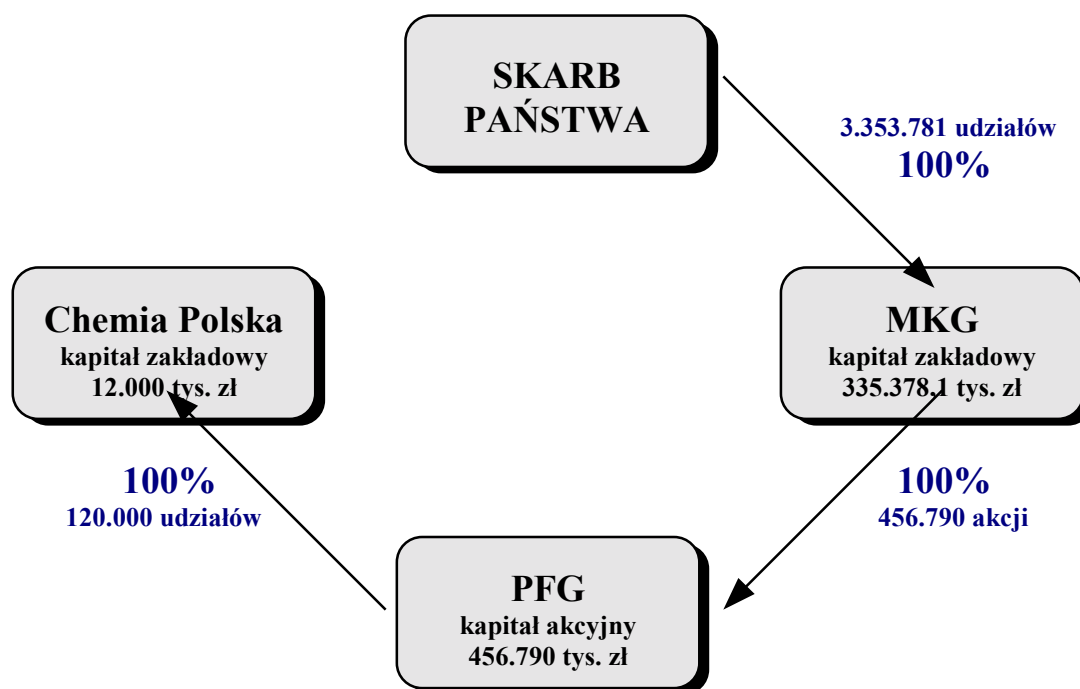
Utworzenie Chemii Polskiej Sp. z o.o.

Chemia Polska Sp. z o.o. Kapitał zakładowy w wysokości 12.000.000 zł został pokryty wkładem pieniężnym.

W akcie założycielskim Chemii Polskiej Sp. z o.o. zawarto postanowienie, iż celem działalności Spółki⁴⁴ będzie objęcie akcji w podwyższonym kapitale akcyjnym Ciech SA w Warszawie oraz współuczestniczenie w realizacji innych

elementów strategii rozwoju gospodarczego Ciech SA. Cel ten nie został zrealizowany (Chemia Polska Sp. z o.o. nie objęła i nie posiada akcji Ciech SA).

Powiązania kapitałowe (na dzień 17 lipca 1996 r.) ilustruje poniższy diagram:

⁴⁴ Przedmiot działalności Spółki określono następująco: dokonywanie inwestycji kapitałowych poprzez nabywanie i zbywanie akcji i udziałów spółek prowadzących działalność w branżach paliwowo-energetycznej, chemicznej i innych branżach oraz wykonywanie nabytych tą drogą praw, nabywanie akcji i udziałów przedsiębiorstw podlegających prywatyzacji, projektowanie i prowadzenie procesów ich restrukturyzacji, w tym wprowadzanie ich na rynek kapitałowy, wykup wierzytelności, ich konwersję na akcje lub udziały w firmach-dłużnikach; świadczenie usług konsultacyjno-doradczych na rzecz podmiotów gospodarczych, prowadzących działalność w branżach: paliwowo-energetycznej, chemicznej i innych branżach; prowadzenie działalności promocyjno-reklamowej i marketingowej na rzecz podmiotów prowadzących działalność w branżach: paliwowo-energetycznej, chemicznej i innych branżach.

Podwyższenie kapitału Chemii Polskiej Sp. z o.o.

W dniu 30 lipca 1996 r. kapitał zakładowy Chemii Polskiej Sp. z o.o. został podwyższony o kwotę 458.828.300 zł, do kwoty 470.828.300 zł. Nowe udziały zostały objęte przez:

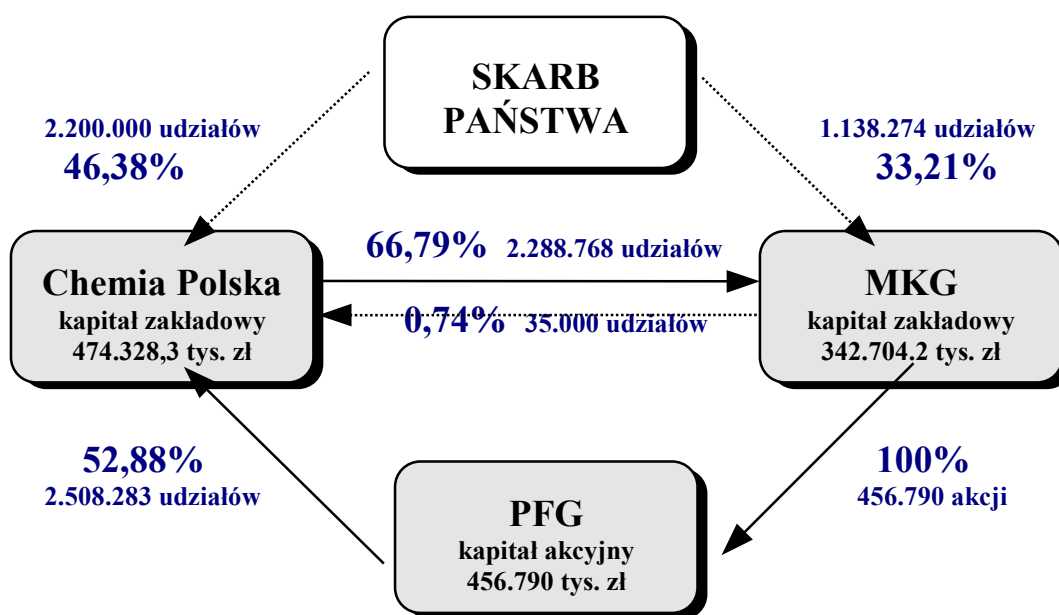
- Skarb Państwa, w liczbie 2.200.000, o wartości 220.000.000 zł, w zamian za aport w postaci własności 2.288.768 udziałów MKG SA o wartości nominalnej 228.876.800 zł, a w imieniu Skarbu Państwa działał Minister WGZ,
- PFG SA, w liczbie 2.388.283, o wartości 238.828.300 zł, w zamian za aport w postaci własności 208.080 akcji BRE SA, 9.219.853 akcji Elektrim SA i 2.698.900 akcji Universal SA (wartość akcji każdej spółki ustalono w oparciu o średnią arytmetyczną z notowań Giełdy Papierów Wartościowych SA w Warszawie 1 - 29 lipca 1996 r.).

W wyniku tej operacji kapitałowej Skarb Państwa stał się mniejszościowym udziałowcem MKG Sp. z o.o. i Chemii Polskiej Sp. z o.o. i utracił możliwość decydowania o sposobie wykorzystania mienia wniesionego do utworzonych spółek.

W dniu 8 sierpnia 1996 r. kapitał zakładowy Chemii Polskiej Sp. z o.o. został podwyższony o kwotę 3.500.000 zł, do kwoty 474.328.300 zł. Nowe udziały zostały objęte przez pp PWTZ Polexpo i pokryte w całości aportem w postaci nieruchomości zlokalizowanych przy ul. Łopuszańskiej 38 w Warszawie. W dniu 16 stycznia 1997 r. PWTZ Polexpo odsprzedało posiadane ww. udziały MKG Sp. z o.o. za kwotę 3.500.000 zł.

W dniu 29 sierpnia 1996 r. kapitał zakładowy MKG SA został podwyższony o kwotę 7.326.100 zł, do kwoty 342.704.200 zł. Nowe udziały zostały objęte przez Skarb Państwa w zamian za aport w postaci własności 195.000 akcji Unitra SA.

Powiązania kapitałowe na dzień zakończenia kontroli ilustruje poniższy diagram:

Działalność Chemii Polskiej Sp. z o.o.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania inwestycyjne Chemii Polskiej Sp. z o.o., których celem strategicznym było uratowanie przed upadkiem 2 przedsiębiorstw produkujących kruszywa (Sjenit SA w Pilawie Górnej i PRI-Bazalt SA w Rębiszowie), oraz wdrożenie w wymienionych spółkach programów

restrukturyzacji, poprzez nabywanie akcji wyemitowanych w celu sfinansowania zakupów

inwestycyjnych. Finansowe wyniki Spółki w badanym okresie były zadawalające. W pierwszym roku obrachunkowym (25 lipca 1996 r. - 31 grudnia 1997 r.) Chemia Polska Sp. z o.o. osiągnęła zysk netto w kwocie 22.101.233 zł, a za trzy kwartały 1998 r. 73.956.200 zł. Należy jednak zwrócić uwagę, że źródłem uzyskanych zysków była działalność finansowa. Polegała ona na przebudowie portfela papierów wartościowych, poprzez:

- sprzedaż akcji spółek giełdowych (BRE SA, Elektrim SA i Universal SA), wniesionych w formie aportu do Spółki,
- zakupy akcji spółek giełdowych (Pekao SA, Rafako SA) i obligacji, których notowania były dla Spółki korzystne.

Na działalności operacyjnej w pierwszym roku obrachunkowym Spółka poniosła straty w kwocie 3.766.276 zł, zaś za trzy kwartały 1998 r. wynosiły one już 4.726.573 zł. W pierwszym roku obrotowym działalność operacyjna ograniczała się głównie do świadczenia usług w zakresie wynajmu obiektów i powierzchni biurowych. Przychody z tego tytułu nie pokryły kosztów działalności. Za trzy kwartały 1998 r. przychody ze sprzedaży produktów i usług w kwocie 160.559 zł nie pokryły również kosztów działalności operacyjnej 4.887.132 zł.

4.3. Wykonanie zobowiązań finansowych spółek wobec państwa

Wyniki kontroli przeprowadzonych przez Najwyższą Izbę Kontroli i Urząd Kontroli Skarbowej pozwalają na pozytywną ocenę realizacji zobowiązań spółek wobec Skarbu Państwa, z uwagi na niewielką skalę stwierdzonych w tym zakresie nieprawidłowości.

Kwoty zapłaconego podatku dochodowego w kolejnych latach w rozbiciu na poszczególne spółki przedstawiono w załączniku nr 1 niniejszej informacji.

Łączna kwota podatku dochodowego i innych obowiązkowych obciążeń wyniku finansowego na rzecz budżetu, uiszczonego przez PFG SA, MKG Sp. z o.o. i Chemię Polską Sp. z o.o. w latach 1994 - 1997 wyniosła 15.036.383 zł, z czego 84,2% (kwota 12.659.154 zł) przypada na podatek dochodowy zapłacony przez Chemię Polską Sp. z o.o. w 1997 r. Za 9 miesięcy 1998 r. kwota uiszczonych podatków wyniosła 41.285.790 zł, z czego 99,7% stanowi obciążenie zysku wykazanego przez Chemię Polską Sp. z o.o.

Z ustaleń kontroli przeprowadzonej przez UKS w Warszawie (w sierpniu 1998 r.) w zakresie rozliczenia PFG SA z budżetem za I półrocze 1998 r. wynika, że spółka nieprawidłowo rozliczyła podatek od towarów i usług za okres pierwszego półrocza 1998 r. i łączne zobowiązania podatkowe ustalono w wysokości 102.252 zł. Należność ta została uregulowana we wrześniu 1998 r. W toku ww. kontroli UKS stwierdzono także, że Spółka nie posiadała potwierdzeń sald należności, pożyczek i zobowiązań co było niezgodne z art. 26 ust. 1 pkt 2 i art. 3 pkt 1 ustawy o rachunkowości.

Zarząd MKG SA nie przestrzegał obowiązującej od dnia 1 stycznia 1998 r. ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby publiczne. W 1998 r. wypłacono bowiem członkom Rady Nadzorczej, wybranym jako reprezentanci Skarbu Państwa, zawyżone wynagrodzenie miesięczne w wysokości:

- 3.000 zł, przewodniczącemu Rady Nadzorczej w okresie od 1 lutego do 31 marca 1998 r. (który od 7 stycznia 1997 r. do 31 marca 1998 r. zajmował stanowisko Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Gospodarki),
- 2.000 zł, sekretarzowi Rady Nadzorczej w okresie od 1 lipca do 13 września 1998 r. (który od 1 października 1996 r. do 13 września 1998 r. był Dyrektorem Zespołu Gabinetu Prezydenta RP).

Zgodnie z art. 6 ust. 3 ww. ustawy wysokość wynagrodzenia, łącznie z dietami, dla reprezentantów Skarbu Państwa z tytułu sprawowania funkcji w Radzie Nadzorczej, nie może przekraczać miesięcznie czterokrotności najniższego wynagrodzenia pracowników, określonego zarządzeniem z dnia 26 czerwca 1996 r. w sprawie najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników⁴⁵. Jeżeli wynagrodzenie przyznane przez spółkę jest wyższe, nadwyżka stanowi dochód budżetu państwa. W 1998 r. kwota ograniczenia wynosiła 1.800 zł (4 x kwota 450 zł najniższego wynagrodzenia obowiązującego w grudniu 1997 r.).

⁴⁵ M.P. Nr 39, poz. 388 z późn. zm.

Zarząd Spółki nie przekazał wyżej określonej nadwyżki pieniężnej na rachunek Urzędu Skarbowego, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania członków Rady Nadzorczej. Kwota należna budżetowi wyniosła łącznie 2.886,67 zł.

Ustalenia kontroli przeprowadzonych przez UKS w Warszawie we wrześniu i październiku 1998 r. w zakresie rozliczenia **Chemii Polskiej Sp. z o.o.** z budżetem podatku od towarów i usług w okresie od 1 stycznia 1997 r. do 30 czerwca 1998 r. wykazały nieprawidłowe rozliczenie tego podatku na kwotę 203.048 zł. Łączne zobowiązanie w wysokości 277.713 zł. zostało przez Spółkę uregulowane.

4.4. Udział przedstawicieli Skarbu Państwa w kapitale i organach spółek, powiązania personalne we władzach spółek

Wkłady kapitałowe

Ustalenia kontroli wykazały, że we wkładach kapitałowych do PFG SA, MKG Sp. z o.o. i Chemii Polskiej Sp. z o.o. nie uczestniczyły nigdy żadne osoby fizyczne, a jedynym dostarczycielem kapitału w badanych spółkach był Skarb Państwa.

Osoby reprezentujące Skarb Państwa na zgromadzeniach akcjonariuszy i wspólników

Były Minister WGZZ - pan Jacek Buchacz, do czasu odwołania ze stanowiska, w dniu 3 września 1996 r., występował jako reprezentant Skarbu Państwa:

- na 14 Walnych Zgromadzeniach Akcjonariuszy PFG SA, odbytych w okresie od 1 stycznia 1995 r. do 4 kwietnia 1996 r. (data wniesienia wszystkich akcji PFG SA do MKG Sp. z o.o.), reprezentując całość kapitału akcyjnego tej spółki,
- na 9 Zgromadzeniach Wspólników MKG Sp. z o.o.,
- na 2 Zgromadzeniach Wspólników Chemii Polskiej Sp. z o.o.

Kierownik Ministerstwa - Podsekretarz Stanu w Ministerstwie WGZZ pan Janusz Kaczurba występował jako reprezentant Skarbu Państwa w dniu 7 października 1996 r. na Zgromadzeniu Wspólników MKG Sp. z o.o. i w dniu 21 października 1996 r. na Zgromadzeniu Wspólników Chemii Polskiej Sp. z o.o.

Ponadto Skarb Państwa reprezentowany był przez pana Artura Wojśa (starszy specjalista w Departamencie Funduszy Kapitałowych MSP), na Zgromadzeniach Wspólników MKG Sp. z o.o. i Chemii Polskiej Sp. z o.o. odbytych w dniu 30 czerwca 1998 r. i 29 stycznia 1999 r. oraz przez panią Grażynę Piotrowską (Naczelnik Wydziału w Departamencie Funduszy Kapitałowych MSP) na Zgromadzeniach Wspólników Chemii Polskiej Sp. z o.o. (30 września 1998 r.) i MKG Sp. z o.o. (27 listopada 1998 r.)

Zawiadomienia o terminach zgromadzeń wspólników Chemii Polskiej Sp. z o.o. i Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. (zwołanych na 21 lutego 1997 r. i 28 marca 1997 r.) skierowane zostały przez zarządy tych spółek do Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Gospodarki - pana Jana Chaładaja - wyznaczonego przez Skarb Państwa do rad nadzorczych tych spółek, który wcześniej na żadnym zgromadzeniu wspólników nie reprezentował Skarbu Państwa. Zawiadomień nie otrzymali natomiast reprezentujący Skarb Państwa likwidator Ministerstwa WGZZ lub Minister Skarbu Państwa. W wyniku tego:

- Skarb Państwa nie był reprezentowany w dniu 21 lutego 1997 r. na Zgromadzeniu Wspólników Chemii Polskiej Sp. z o.o. i nie mógł zająć stanowiska w przedmiocie dokonanych zmian umowy spółki. Nadto zgłoszenie przez zarząd spółki do rejestru handlowego zmian umowy Spółki dopiero w dniu 25 maja 1998 r. (tj. po 15-stu miesiącach), uniemożliwiło Skarbowi Państwa ewentualne ich zaskarżenie w trybie art. 241 kodeksu handlowego,
- w dniu 28 marca 1997 r. Zgromadzenie Wspólników MKG Sp. z o.o. podjęło uchwały (o zatwierdzeniu bilansu Spółki na dzień 31 grudnia 1996 r., oraz rachunku zysków i strat, wykazującego stratę netto w wysokości 7.027.530,84 zł, o udzieleniu pokwitowań Zarządowi i Radzie Nadzorczej z wykonania obowiązków i zadań w 1996 r., a także o przyznaniu wynagrodzenia dla członków RN Spółki), głosami wspólnika Chemia Polska Sp. z o.o., reprezentującego 66,78 % kapitału zakładowego oraz Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Gospodarki, działającego bez upoważnienia, jako reprezentant Skarbu Państwa.

Zarządy ww. spółek uzasadniały swoje postępowanie interpretacją zmian wynikających z ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. - przepisy wprowadzające ustawy reformujące funkcjonowanie gospodarki i administracji publicznej, iż dotychczasowe kompetencje zniesionego urzędu Ministra WGzZ przejął Minister Gospodarki. Stanowiska tego nie można podzielić, zgodnie bowiem z art. 10 ust. 1 ww. ustawy, zadania i kompetencje związane z wykonywaniem praw z akcji i udziałów w spółkach, należących do Skarbu Państwa, wykonywanych przed dniem wejścia w życie ustawy, m.in. przez Ministra WGzZ przeszły z dniem 1 stycznia 1997 r. od zakresu działania Ministra Skarbu Państwa.

W zarządach skontrolowanych spółek nie zasiadają osoby reprezentujące Skarb Państwa. Do udziału w radach nadzorczych tych spółek Skarb Państwa desygnował od 29 stycznia 1999 r. pana Romana Galimskiego w MKG Sp. z o.o. i pana Roberta Oliwę w Chemii Polskiej Sp. z o.o. Obaj wymienieni przedstawiciele Skarbu Państwa nie są pracownikami organów administracji państwowej.

Osoby reprezentujące Skarb Państwa we władzach spółek

Aktualne powiązania personalne władz PFG SA, MKG Sp. z o.o. i Chemii Polskiej Sp. z o.o. (osoby zatrudnione lub pełniące funkcje w kilku spółkach) przedstawia poniższe zestawienie.

Powiązania osobowe władz spółek

	Zajmowane stanowiska i pełnione funkcje	
Osoba 1	• Prezes Zarządu Chemii Polskiej Sp. z o.o. • Prezes Zarządu MKG Sp. z o.o. • Wiceprzewodniczący RN i prokurent PFG SA	od 17.07.1996 r. od 07.10.1996 r. od 03.01.1997 r.
Osoba 2	• Prezes Zarządu PFG SA • Wiceprzewodniczący RN Chemii Polskiej Sp. z o.o.	od 03.01.1997 r. od 22.02.1997 r.
Osoba 3	• Wiceprezes Zarządu PFG SA • Dyrektor Biura Zarządu Chemii Polskiej Sp. z o.o.	od 18.12.1997 r. od 10.1997 r.
Osoba 4	• Przewodniczący RN Chemii Polskiej Sp. z o.o. • Przewodniczący RN MKG Sp. z o.o.	od 22.10.1996 r. od 07.10.1996 r.

4.5. Zatrudnienie i wynagrodzenia

Liczbę zatrudnionych oraz przeciętne wynagrodzenia w PFG SA, MKG Sp. z o.o. i Chemii Polskiej Sp. z o.o. przedstawiono poniżej w tabelach.

PFG SA	1994 r. (od 1.05)	1995 r.	1996 r.	1997 r.	1998 r. (do 30.09)
Przeciętne zatrudnienie (etaty)	6	16	8	8	bd
- w Zarządzie	3	2.4	2.2	2	bd

**Informacja o wynikach kontroli działalności spółek z udziałem mienia Skarbu Państwa
wniesionego przez b. Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą**

- pozostałe stanowiska	3	13.6	5.8	6	bd
Ogółem wydatki na płace	171.012	699.646	624.943	777.251	526.500
Przeciętne wynagrodzenie mies.	2.375	3.644	6.510	8.096	
- Zarządu			8.858	12.911	
- pozostałe stanowiska			5.619	6.492	

MKG Sp. z o.o. ¹	1996 r.	1997 r.	1998 r.
Przeciętne zatrudnienie (etaty)	1 (4 osoby) ²	1,25 (5 osób)	1,75 (4 osoby)
- w Zarządzie ³	2	2	2
Ogółem wydatki na płace	24.800	104.820	116.144
Przeciętne wynagrodzenie mies.	2.667	2.688	2.581
- Zarządu ⁴	3.000	3.000	3.000
- pozostałe stanowiska	1.600	2.255	2.102

¹ W 1995 r. nie wypłacano wynagrodzeń

² Zatrudnienie od 1.08.1996 r.

³ Członkowie zarządu wykonują obowiązki bez umowy o pracę za wynagrodzeniem ryczałtowym

⁴ Ryczałt wypłacany od 7.10.1996 r.

Chemia Polska Sp. z o.o.	1996 r. (od 25.07)	1997 r.	1998 r. (do 30.06)
Przeciętne zatrudnienie (etaty)	4	15,3	15,6
- w Zarządzie	2	2	2
- na stanow. nierobotniczych	2	9,8	8,85
- na stanowiskach robotniczych	-	3,5	4,75
Ogółem wydatki na płace	109.933	727.949	1.167.129
Przeciętne wynagrodzenie mies.	5.497	3.965	12.469
- Zarządu	9.587	13.368	67.760
- na stanow. nierobotniczych	1.406	2.984	5.498
- na stanowiskach robotniczych	-	1.337	2.178

W 1998 r. (w okresach podanych w tabelach) wynagrodzenia stanowiły główny składnik ponoszonych kosztów ogółem (operacyjnych) kontrolowanych spółek. Udział kosztów wynagrodzeń (bez wypłat dla rad nadzorczych) wyniósł 42,0% w PFG SA, a w MKG Sp. z o.o. i Chemii Polskiej wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 42,1% i 33,6%. **Uwagę zwraca wynagrodzenie członków Zarządu Chemii Polskiej Sp. z o.o., które w pierwszej połowie 1998 r. wyniosło przeciętnie 67.760 zł miesięcznie i było 52 razy wyższe od przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w sektorze przedsiębiorstw**⁴⁶

⁴⁶ M.P. z 1998 r. Nr 24, poz. 360

5. Wykorzystanie majątku wniesionego przez Skarb Państwa do kontrolowanych spółek

Skarb Państwa wniósł ogółem do spółek majątek o łącznej wartości (w cenach w dniu jego wniesienia) 544 954 300 zł, z czego gotówka stanowiła niespełna 0,06% tej kwoty. Wniesione aktywa przedstawiono w poniższej tabeli.

Podmiot	Data wniesienia	Przedmiot wniesienia	Wartość
PFG SA	20.02.1994 r.	gotówka	300 000 zł
	13.03.1994 r.	akcje Elektrim SA, BRE SA, i Universal SA	456 490 000 zł
		razem	456 790 000 zł
MKG Sp. z o.o.	12.05.1995 r.	gotówka	4 000 zł
	13.06.1996 r.	akcje Animex SA, Agros SA	80 834 200 zł
	29.08.1996 r.	akcje Unitra SA	7 326 100 zł
		razem	88 164 300 zł
Chemia Polska Sp. z o.o.		nie wniesiono	
razem			544 954 300 zł
w tym akcje			544 650 300 zł

W wyniku podwyższenia kapitału zakładowego MKG Sp. z o.o. przez wniesienie aportem akcji PFG SA i podwyższenia kapitału zakładowego Chemii Polskiej Sp. z o.o. przez wniesienie aportem udziałów MKG Sp. z o.o., nastąpiło ponad dwukrotne „pomnożenie” wartości wniesionego majątku, bowiem łączna wartość kapitałów podstawowych (akcyjnego i zakładowych) kontrolowanych spółek wynosi 1.274 mln zł.

Wniesione przez Skarb Państwa akcje spółek giełdowych zostały w większości (76% w ujęciu wartościowym) sprzedane. W dniu 30 września 1998 r. w posiadaniu kontrolowanych spółek pozostawały następujące akcje:

- 428.150 akcji Animex SA w MKG Sp. z o.o. (13,0% wniesionych),
- 565.494 akcji Agros SA w MKG Sp. z o.o. (86,2% wniesionych),
- 3.400.000 akcji Elektrim SA w Chemii Polskiej (31,5% wniesionych).

Akcje BRE SA i Universal SA zostały zbyte w całości.

Majątek wniesiony przez Skarb Państwa został do tej pory w znikomym stopniu wykorzystany do realizacji celów statutowych kontrolowanych spółek, co obrazuje poniższe zestawienie.

Podmiot	Kapitał podstawowy mln zł	Wartość aktywów mln zł	Zaangażowanie kapitału		
			wartościowo mln zł	kol. 5/2 %	kol. 5/4 %
1	2	4	5	6	8
PFG SA	456,79	279,12*	53,91	11,8	19,3
MKG Sp. z o.o.	342,70	329,49*	0	0	0
Chemia Polska Sp. z o.o.	474,33	571,84	27,75 ⁽¹⁾	5,9	4,9
razem	1.273,82	1.180,45	81,66	6,4	6,9

* Dane dotyczące stanu na 31.12.1997 r., pozostałe wg stanu na 30.09.1998 r.

- (1) Bezpośrednie inwestycje Chemii Polskiej Sp. z o.o. obejmowały Krakowski Dom Inwestycyjny SA (15,1 mln zł - 100% kapitału), PRI „Bazalt” SA (3,75 mln zł - 50% kapitału), Kopalnię „Sjenit” SA (4,9 mln zł - 71,6% kapitału + 1,0 mln zł udzielonej pożyczki) oraz Hotel „Włókniarz” SA w Dźwirzynie (3,0 mln zł - 60% kapitału).

6. Wartość spółek na 31 grudnia 1997 r. i 30 września 1998 r.

Oszacowanie łącznej wartości PFG SA, MKG Sp. z o.o. i Chemii Polskiej Sp. z o.o. nie może polegać na prostym dodaniu do siebie wartości ich kapitału z następujących powodów:

- w aktywach każdej ze spółek znaczący udział ma wartość akcji i/lub udziałów pozostałych z nich (sumowanie kapitałów własnych pomnażałoby wartość tych akcji i udziałów),
- w sporządzanych bilansach wartość posiadanych akcji spółek znajdujących się w obrocie giełdowym przyjmowana jest w cenach nabycia lub w cenach giełdowych, w przypadku jeśli cena nabycia przewyższa notowania giełdowe (sumowanie kapitałów własnych pomija różnicę pomiędzy ceną giełdową i ceną nabycia akcji w przypadku gdy notowania giełdowe przewyższają ceną nabycia akcji),
- aport PFG SA do Chemii Polskiej Sp. z o.o. w postaci akcji spółek giełdowych został zaksięgowany w wartości wynikającej z notowań giełdowych na koniec 1995 r.; niezrealizowany zysk (wzrost cen akcji tych spółek na giełdzie od końca 1995 r. do daty ich wniesienia do Chemii Polskiej Sp. z o.o.) w kwocie ponad 135 mln zł został zaksięgowany jako przychody przyszłych okresów i nie podwyższył kapitału własnego PFG SA (sumowanie kapitałów własnych pomija powyższą wartość niezrealizowanego zysku).

Z powyższych względów, jako prawidłowe oszacowanie bieżącej łącznej wartości kontrolowanych spółek, przyjęto skonsolidowaną wartość skorygowanych aktywów netto tych spółek, co uwzględnia przedstawione powyżej czynniki⁴⁷.

Spółka	Wyszczególnienie	31.12.1997 r. wg bilansów	30.09.1998 r. oszacowanie
PFG SA	kapitał własny	143 311 185 zł	147 248 285 zł
	+ aktualizacja cen: Elektrim SA	336 000 zł	0 zł
	+ przych. przyszłych okresów (pap. wart.)	135 526 784 zł	135 526 784 zł
	– wartość księgowa udziałów Chemii Polskiej	-250 828 300 zł	-250 828 300 zł
	razem	28 345 669 zł	32 012 769 zł
MKG Sp. z o.o.	kapitał własny	329 397 655 zł	329 572 955 zł
	+ aktualizacja cen: Agros SA	5 654 940 zł	-24 316 242 zł
	– wartość księgowa akcji PFG SA	-254 539 968 zł	-254 539 968 zł
	– wartość księgowa udziałów Chemii Polskiej	-3 574 900 zł	-3 574 900 zł
	razem	76 937 727 zł	47 141 845 zł
Chemia Polska Sp. z o.o.	kapitał własny	496 429 533 zł	570 385 753 zł
	+ aktualizacja cen: Elektrim SA	96 587 737 zł	48 450 000 zł
	– wartość księgowa udziałów MKG Sp. z o.o.	-220 000 000 zł	-220 000 000 zł
	razem	373 017 270 zł	398 835 753 zł

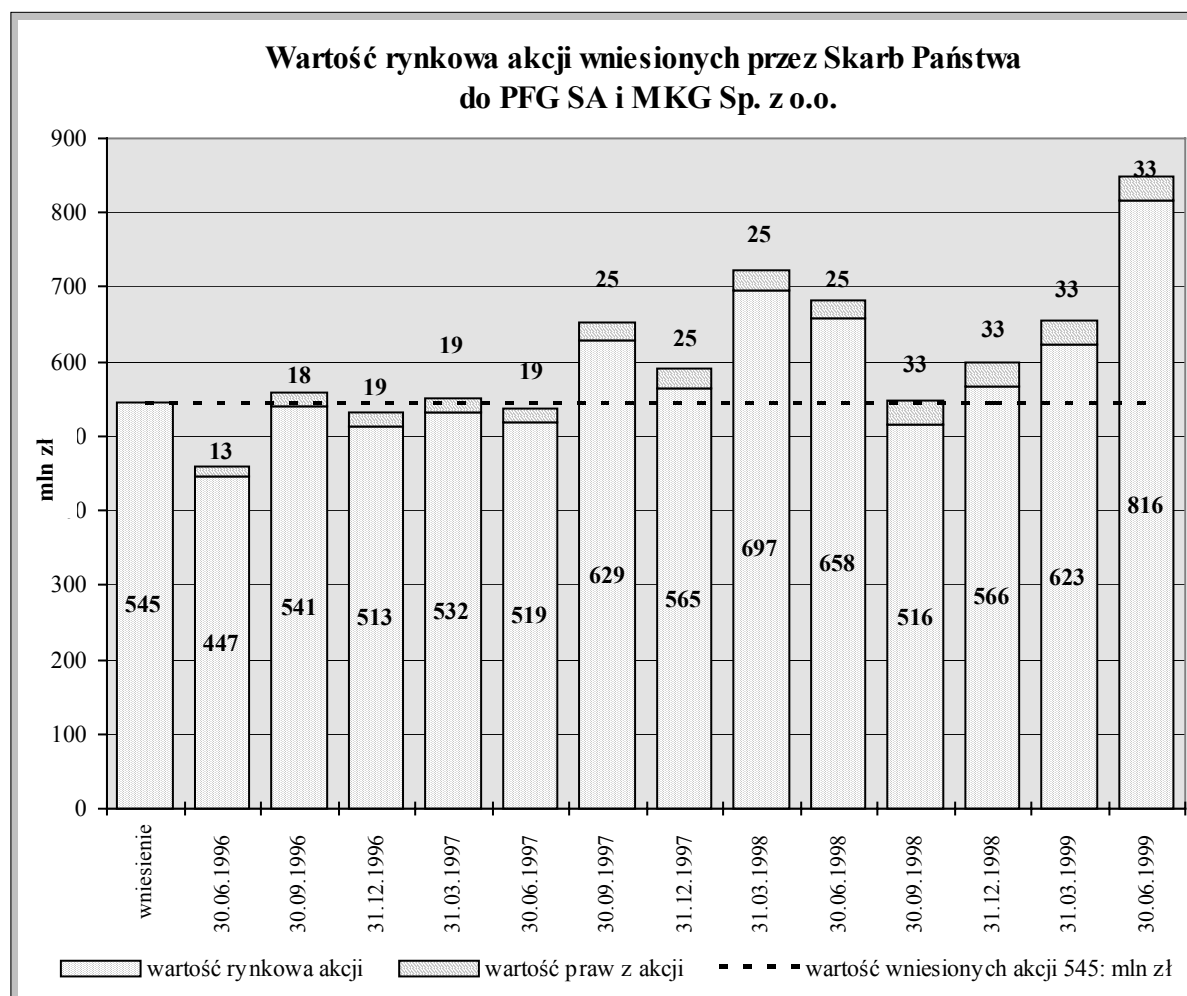
⁴⁷ Niewielki błąd oszacowania może wynikać z nieuwzględnienia w wyliczeniach różnicy cen nabycia i obecnych cen giełdowych akcji nabytych przez PFG SA (600.000 akcji Polisa SA) i Chemię Polską Sp. z o.o. (88.500 akcji Rafako SA i 108.800 akcji Pekao SA) za środki uzyskane ze sprzedaży akcji wniesionych przez Skarb Państwa

Razem

478 300 666 zł 477 924 367 zł

Łączna wartość kontrolowanych spółek na 30 września 1998 r. wynosiła 478 mln zł, czyli była niższa o 67 mln zł (tj. 12,3%) od wartości majątku wniesionego przez Skarb Państwa do tych spółek.

Dla oszacowania obniżenia wartości wniesionego majątku należy jednak aktualną wartość spółek porównać z wartością, jaką miałby wniesiony majątek w chwili obecnej. Zmiany wartości akcji wniesionych do omawianych spółek przez Skarb Państwa w okresie od 30 czerwca 1996 r. (koniec kwartału po ostatniej dacie wniesienia) do 30 czerwca 1999 r. przedstawiono na wykresie zamieszczonym poniżej. Poza wyliczeniem wartości akcji naliczono również, w sposób narastający, sumę dywidend wypłaconych z tytułu posiadania tych akcji oraz wartość sprzedaży praw poboru akcji nowych emisji wg średnich cen ich notowań w trakcie obrotu giełdowego tymi prawami. Powyższe obliczenia⁴⁸ przedstawione w załączniku nr 2 niniejszej informacji.

Opracowanie własne Departamentu Skarbu Państwa i Prywatyzacji NIK

Gdyby wniesione do kontrolowanych spółek akcje pozostały w ręku Skarbu Państwa, obecna ich wartość - wraz z uzyskanymi dywidendami oraz środkami uzyskanymi ze sprzedaży praw poboru - wynosiłaby, w cenach z 30 września 1998 r., 549 mln zł. Biorąc pod uwagę, że kontrolowane spółki odprowadziły do budżetu 56 mln zł podatków, niezrealizowaną stratę Skarbu Państwa (który wciąż pozostaje jedynym zewnętrznym udziałowcem kontrolowanych spółek) można oszacować na 15 mln zł, wg następującego wyliczenia:

549 mln zł : bieżąca wartość majątku wniesionego przez Skarb Państwa
 - 478 mln zł : bieżąca skonsolidowana wartość kontrolowanych spółek

⁴⁸ Obliczenia zostały dokonane na podstawie Ceduły Giełdy Warszawskiej

- 56 mln zł : kwota podatku dochodowego odprowadzonego do budżetu

15 mln zł : niezrealizowana strata Skarbu Państwa

Należy jednak zauważyć, że znaczne wahania cen na Warszawskiej Gieldzie Papierów wartościowych mają bardzo duży wpływ na powyższe wyliczenia. W sytuacji gdy większość akcji wniesionych przez Skarb Państwa została sprzedana, każdy wzrost cen będzie w znaczący sposób wpływał na bieżącą wycenę wartości aportów Skarbu Państwa i w nieporównanie mniejszym stopniu na oszacowanie bieżącej skonsolidowanej wartości kontrolowanych spółek. I tak, przy pokazanym na wykresie wzroście wartości aportu Skarbu Państwa z 549 mln (30 września 1998 r.) do 849 mln zł (30 czerwca 1999 r.) tj. o 300 mln zł (55%) odpowiada w tym samym okresie wzrost wartości spółek rzędu 81 mln zł (17%)⁴⁹, tj. do 559 mln zł. Wyliczona wyżej strata wzrosła do kwoty 234 mln zł.

7. Realizacja wniosków pokontrolnych NIK z kwietnia i maja 1996 r.

W wystąpieniu pokontrolnym z 11 maja 1996 r. skierowanym do Wiceprezesa Rady Ministrów - Ministra Finansów Najwyższa Izba Kontroli wnioskowała o wstrzymanie dotychczasowych działań, weryfikację koncepcji wspierania wymiany gospodarczej w Europie Środkowo-Wschodniej i przygotowanie alternatywnego programu rozwoju KUK SA obejmującego działalność poręczeniową i gwarancyjną. Ponadto Izba wyraziła stanowisko, że aktywizowanie majątku Skarbu Państwa winno być dokonane w drodze ustawowej, zapewniającej optymalną formę i warunki do jego wykorzystania oraz winna być wyraźnie określona odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu podejmowanych zobowiązań.

Jak wynika z przedstawionych w niniejszej informacji ustaleń wnioski te zostały w pełni uwzględnione w pracach KERM i Rady Ministrów i znalazły swój wyraz w uregulowaniach dotyczących działalności KUK SA oraz poręczeń i gwarancji udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne.

W wystąpieniu pokontrolnym z 24 kwietnia 1996 r. skierowanym do Ministra WGZZ Najwyższa Izba Kontroli wnioskowała o dokonanie przez służby resortowe rzetelnej weryfikacji zasadności organizowania systemu poręczeniowo-gwarancyjnego w oparciu o utworzone podmioty prawa handlowego i spółdzielczego. Minister WGZZ spowodował wprawdzie wycofanie pośredniego udziału Skarbu Państwa w podmiocie spółdzielczym, ale wg wyjaśnień złożonych przez b. Kierownika Ministerstwa WGZZ, prace nad tworzeniem systemu poręczeniowo-gwarancyjnego prowadzone były w zasadniczym stopniu przez grono doradców spoza MWGZ, a w IV kwartale 1996 r. ówczesne kierownictwo resortu nie posiadało obrazu działań zrealizowanych wcześniej przez b. Ministra WGZZ.

Wyniki wcześniejszych kontroli NIK, obejmujących działalność PFG SA w okresie od października 1994 r. do marca 1996 r. zostały przedstawione w protokołach kontroli podpisanych w dniach 17 marca 1995 r. i 4 marca 1996 r. Negatywna ocena rozpoczętej w 1995 r. działalności statutowej polegającej na udzielaniu poręczeń kredytów zaciąganych na przedsięwzięcia gospodarcze przez podmioty prawa handlowego (w tym decyzji udzielenia poręczenia spółce „Galtex” Sp. z o.o. w Łodzi) została przedstawiona Zarządowi PFG SA w

⁴⁹ Powyższego wyliczenia dokonano dla portfela akcji i obligacji posiadanych przez kontrolowane spółki na dzień 30 września 1998 r.

wystąpieniu pokontrolnym z dnia 24 kwietnia 1996 r., znak HZ-41006-1-95. Spółka zrealizowała wniosek pokontrolny dotyczący wycofania się z udziału w Funduszu Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza w Warszawie.⁵⁰

III. POSTĘPOWANIE KONTROLNE I DZIAŁANIA PODJĘTE PO ZAKOŃCZENIU KONTROLI

W związku z przeprowadzoną kontrolą zasięgnięto informacji w trybie art. 29 ustawy o NIK w 4 jednostkach nieobjętych kontrolą, a mianowicie w: Sądzie Okręgowym - Wydział Gospodarczy w Warszawie, Ministerstwie Gospodarki, Kancelarii Prezydenta RP i Prokuraturze Krajowej.

Żądanie wyjaśnień

W procesie kontroli, kontrolerzy NIK korzystali z uprawnienia, wynikającego z art. 29 pkt 2 lit. f i art. 40 ustawy o NIK, żądając wyjaśnień od zarządów 3 kontrolowanych spółek i ich 2 pracowników, Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Gospodarki - b. Kierownika Ministerstwa WGZ, Podsekretarza Stanu oraz dyrektora departamentu w Ministerstwie Skarbu Państwa.

Przesłuchanie w

Na podstawie art. 42 ustawy o NIK, kontrolerzy przesłuchali 5 świadków:

charakterze świadka

- b. Kierownika Ministerstwa WGZ,
- b. reprezentanta Skarbu Państwa w radach nadzorczych MKG Sp. z o.o. i Chemii Polskiej Sp. z o.o.,
- b. likwidatora Ministerstwa WGZ,
- b. pełnomocnika likwidatora Ministerstwa WGZ,
- b. Dyrektora Departamentu Nadzoru Właścicielskiego w Ministerstwie Skarbu Państwa.

Były Minister WGZ wzywany na przesłuchanie w charakterze świadka nie odebrał wezwania.

Zastrzeżenia do protokołu kontroli

Zarząd Chemii Polskiej Sp. z o.o. zgłosił w dniu z dnia 9 marca 1999 r. zastrzeżenia do protokołu kontroli w trybie art. 55 ustawy o NIK. Kontrolerzy dokonali analizy zgłoszonych zastrzeżeń, w wyniku czego nie znaleźli okoliczności uzasadniających podjęcie dodatkowych czynności kontrolnych i

⁵⁰ Fundusz Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza z siedzibą w Warszawie (FPIE KS) została utworzona w dniu 9 maja 1995 r. przez PFG SA, TUR Polisa SA w Warszawie i Bank Staropolski SA w Poznaniu. Fundusz Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych Korporacja Spółdzielcza z siedzibą w Bydgoszczy (FPIE-B KS) została utworzona również w dniu 9 maja 1995 r. przez PFG SA, TUR Polisa SA w Warszawie, Bank Staropolski SA w Poznaniu i Kujawsko-Pomorską Agencję Rozwoju Regionalnego SA w Bydgoszczy. Do marca 1996 r. ww. Spółdzielnie nie podjęły działalności gospodarczej. Na podstawie uchwał Walnych Zgromadzeń obu spółdzielni z dnia 1 marca 1996 r. nastąpiło ich połączenie i wykreślenie z rejestru FPIE-B KS. W dniu 18 marca 1996 r. NWZA PFG SA podjęło uchwałę wyrażającą zgodę na objęcie 22.500 udziałów o wartości 45.000.000 zł w FPIE KS. Udziały te nie zostały objęte, natomiast w dniu 12 czerwca 1996 r. PFG SA - członek założyciel - wypowiedział członkostwo w FPIE KS ze skutkiem na dzień 31 grudnia 1996 r.

stwierdzili zasadność, co do części zgłoszonych zastrzeżeń. Zarząd Chemii Polskiej Sp. z o.o. po dokonaniu uzupełnień i sprostowań treści podpisał protokół kontroli.

Zarząd MKG Sp. z o.o. zgłosił w dniu 12 kwietnia 1999 r. zastrzeżenia do protokołu kontroli podpisanego w dniu 9 kwietnia 1999 r. W związku z tym, że ustawa o NIK (art.55 ust. 1) nie dopuszcza zgłoszenia zastrzeżeń do podpisanego protokołu kontroli, jednak nie zostały one przyjęte ze względów formalnych. Treść zastrzeżeń została przeanalizowana i uwzględniona podczas formułowania ocen zawartych w wystąpieniu pokontrolnym.

***Wystąpienia
pokontrolne***

Wystąpienia pokontrolne skierowano do Zarządów 3 kontrolowanych spółek, Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Ministra Skarbu Państwa. W ostatnim z tych wystąpień przedstawiono oceny, uwagi i wnioski wynikające z kontroli Ministerstwa Skarbu Państwa oraz zawarto oceny i uwagi dotyczące działalności spółek, do których b. Minister WGzZ wniósł majątek Skarbu Państwa.

***Zastrzeżenia do
wystąpień
pokontrolnych***

1. Do ocen i uwag zawartych w wystąpieniu pokontrolnym z 31 marca 1999 r. Minister - Członek Rady Ministrów Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów zgłosił w dniu 8 kwietnia 1999 r. zastrzeżenie, że przeprowadzona kontrola, jak i wystąpienie pokontrolne, nie wyjaśniły podstawowych spraw dotyczących przekazania akcji i udziałów Skarbu Państwa, a skoncentrowały się na badaniu problemów formalnych tj. procesu podejmowania uchwał i ustaleń, wymiany korespondencji i opinii. Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli poinformował zastrzegającego o nierozpatrzeniu zastrzeżeń w związku z przekroczeniem 7-dniowego terminu na ich złożenie oraz procedurze kontrolnej Izby, przewidującej sporządzenie informacji zbiorczej z przeprowadzonej kontroli, która będzie zawierała m.in. oczekiwany opis przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości, oceny i wnioski dotyczące kontrolowanej działalności.

2. W dniu 25 maja 1999 r. Minister Skarbu Państwa zgłosił, w ustawowym terminie, do Kolegium Najwyższej Izby Kontroli. zastrzeżenia do ocen, uwag i wniosków zawartych w wystąpieniu pokontrolnym Izby z 17 maja 1999 r. Zgłoszone dotyczyły krytycznej oceny i uwagi NIK, zawartej w wystąpieniu pokontrolnym „...NIK zwraca jednak uwagę na nieuzasadnioną zwłokę w poszukiwaniu innych rozwiązań w omawianej kwestii, np. wystąpienie z wnioskiem o rozwiązanie Spółki na podstawie art. 263 Kh. lub wniesienia do KUKiE udziałów MKG Sp. z o.o. lub Chemii Polskiej Sp. z o.o., należących do Skarbu Państwa.” Nie podzielając tego poglądu Minister Skarbu Państwa argumentował, że:

- Opracowana przez MSP w 1998 r. koncepcja odzyskania kontroli nad majątkiem wniesionym przez b. Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą do spółek: MKG Sp. z o.o. i Chemia Polska Sp. z o.o. miała zminimalizować ryzyko całkowitej utraty kontroli nad tym majątkiem i zakładała osiągnięcie tego celu w porozumieniu z władzami Spółki. Sprzeciw wspólnika uniemożliwił realizację tej koncepcji.

- MSP ponownie rozważa możliwość wystąpienia do sądu o rozwiązanie MKG Sp. z o.o. na podstawie art. 263 kh., przy czym wynik procesu zależy od udowodnienia określonych w tym przepisie przesłanek. Długotrwałe postępowanie sądowe grozi także zbyciem przez Spółkę posiadanego majątku (w tym 100 % akcji Polskiego Funduszu Gwarancyjnego SA.), w wyniku czego Skarb Państwa utraciłby całkowicie i ostatecznie kontrolę nad spółkami PFG SA. i Chemia Polska Sp. z o.o., w której PFG SA jest większościowym akcjonariuszem.
- Rozwiązanie MKG Sp. z o.o. oznacza, iż Skarb Państwa uzyska prawa do majątku pozostałego po zlikwidowanej Spółce proporcjonalnie do ilości posiadanych udziałów. Majątek tego podmiotu stanowią nienotowane papiery wartościowe o trudnej do oszacowania wartości rynkowej i ograniczonej zbywalności (prawdopodobnie poniżej wartości księgowej).
- W przypadku sprzedaży likwidowanego majątku po MKG Sp. z o.o. uzyskana kwota mogłaby być stosunkowo niewielka lub niepłynna w przypadku podziału majątku w naturze. W tej sytuacji przekazanie tych aktywów do KUK SA nie stanowiłoby istotnego dofinansowania tej Spółki, a realna wartość aportu istotnie odbiegałaby od kwoty 200 mln zł określonej w uchwale Rady Ministrów. Uchwała Rady Ministrów nie dotyczyła wniesienia do KUK SA majątku pozostałego po likwidacji Spółki Chemia Polska Sp. z o.o., a jedynie MKG Sp. z o.o. oraz PFG SA.
- Rozwiązanie MKG Sp. z o.o. lub przekazanie aktywów Skarbu Państwa posiadanych w tej Spółce do KUK SA. oznaczałoby pozbawienie możliwości nawet pośredniego kontrolowania PFG SA przez Skarb Państwa. W przypadku zbycia stanowiących majątek MKG Sp. z o.o. akcji PFG SA., Skarb Państwa utraciłby kontrolę nad całością mienia wniesionego do spółek: MKG Sp. z o.o., Chemia Polska Sp. z o.o. oraz PFG SA.

Kolegium Najwyższej Izby Kontroli, uchwałą podjętą w dniu 28 maja 1999 r. oddaliło w całości zastrzeżenia Ministra Skarbu Państwa.

W opinii Kolegium Najwyższej Izby Kontroli, Minister Skarbu Państwa w złożonych zastrzeżeniach potwierdził zasadność oceny zaartej w wystąpieniu pokontrolnym. Podjęcie przez Skarb Państwa konkretnych działań (zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 1996 r.), mających na celu wykonanie uchwały mogłoby skutkować - w przypadku prawomocnego rozwiązania przez sąd MKG Sp. z o.o. - odzyskaniem przez Skarb Państwa 33% akcji PFG SA oraz - co najważniejsze - możliwością wpływu Skarbu Państwa na działalność statutową tej Spółki, a tym samym możliwością przekazania do Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksporowych określonych środków finansowych. Zdaniem Kolegium Najwyższej Izby Kontroli nawet w przypadku ewentualnego zbycia przez MKG Sp. z o.o. akcji PFG SA zakres kontroli Skarbu Państwa spółek: Chemia Polska Sp. z o.o. oraz MKG Sp. z o.o. nie zmieni się.

3. Zastrzeżenia zgłoszone przez Zarząd MKG Sp. z o.o. do wystąpienia pokontrolnego NIK z dnia 29 kwietnia 1999 r. zostały uwzględnione przez Komisję Odwoławczą odnośnie zakresu nieprawidłowości w prowadzeniu

przez Zarząd księgi protokołów Zgromadzeń Wspólników, a uzasadnienie oceny zostało skorygowane. Komisja Odwoławcza podtrzymała oceny Izby o niezgodnym z prawem zwołaniu NZW MKG Sp. z o.o. w dniu 21 lutego 1997 r. i niezadowolających wynikach finansowych Spółki w badanym okresie, a zastrzeżenia złożone w tym zakresie zostały oddalone. W dniu 9 czerwca 1999 r. Prezes Najwyższej Izby Kontroli zatwierdził uchwałę Komisji Odwoławczej.

4. Zastrzeżenia zgłoszone przez zarząd Chemia Polska Sp. z o.o. do wystąpienia pokontrolnego NIK z dnia 18 marca 1999 r. zostały uwzględnione przez Komisję Odwoławczą odnośnie zakresu prowadzonej działalności, a uwagi NIK na temat struktury zysków i dokonywanych inwestycji kapitałowych zostały skorygowane. Komisja Odwoławcza dokonała także skreślenia ocen dotyczących nieprawidłowego prowadzenia przez Zarząd księgi protokołów Zgromadzeń Wspólników Chemii Polskiej Sp. z o.o. oraz naruszenia przez Zarząd art. 229 §2 kh. Podtrzymana została ocena Izby o niezgodnym z prawem zwołaniu NZW Chemii Polskiej Sp. z o.o. w dniu 21 lutego 1997 r. i zastrzeżenia złożone w tym zakresie zostały oddalone. W dniu 28 lipca 1999 r. Prezes Najwyższej Izby Kontroli zatwierdził uchwałę Komisji Odwoławczej.

Wnioski skierowane do Ministra Skarbu Państwa

Najwyższa Izba Kontroli wnioskowała do Ministra Skarbu Państwa o:

1. Zdecydowane przyspieszenie działań związanych z realizacją uchwały Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 1996 r.
2. Podjęcie działań dla sprostowania uchwały Zgromadzenia Wspólników z 4 kwietnia 1996 r. o wniesieniu aportu przez Skarb Państwa i podwyższeniu kapitału Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne Minister Skarbu Państwa poinformował NIK, iż oceniając obecne, możliwe do przeprowadzenia warianty rozwiązań, zamierza wystąpić z wnioskiem o uchylenie uchwały Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 1996 r., a następnie po uzyskaniu zgody Rady Ministrów dokonać wniesienia należących do Skarbu Państwa udziałów w Chemii Polskiej Sp. z o.o. i Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. do Agencji Rozwoju Przemysłu SA. Umożliwi to jej dokapitalizowanie i zapewni utrzymanie jednolitego nadzoru właścicielskiego nad Chemią Polską Sp. z o.o., MKG Sp. z o.o. i pośrednio nad PFG SA.

Ponadto Minister Skarbu Państwa zadeklarował zobowiązanie Zarządu MKG Sp. z o.o. do podjęcia stosownych działań w celu zapewnienia zgodności stanu prawnego ujawnionego w rejestrze handlowym ze stanem faktycznym.

***Wnioski skierowane do
zarządów
skontrolowanych spółek***

Najwyższa Izba Kontroli w wystąpieniach pokontrolnych
skierowanych do zarządów skontrolowanych spółek wnioskowała:

1. Do Zarządu Chemii Polskiej Sp. z o.o. o:
 - Zawiadamianie wspólników o Walnych Zgromadzeniach w sposób nakazany przepisami ustawy kh,
 - Terminowe składanie do sądu rejestrowego dokumentów w przypadkach określonych przepisami kodeksu handlowego,
 - Przekazanie na rachunek Urzędu Skarbowego nadwyżki wynagrodzeń wraz z należnymi odsetkami.
2. Do Zarządu Międzynarodowej Korporacji Gwarancyjnej Sp. z o.o. o:
 - Wzmocnienie organizacyjne i prawne obsługi spółki w celu wyeliminowania w przyszłości przypadków uchybienia przepisom kodeksu handlowego,
 - Uchwalenie regulaminu organizacyjnego przedsiębiorstwa Spółki i regulaminu Zarządu.

Najwyższa Izba Kontroli nie otrzymała - do dnia opracowania niniejszej informacji - odpowiedzi od podmiotów do których skierowano ww. wnioski pokontrolne.

Dyrektor
Departamentu Skarbu Państwa i Prywatyzacji

Ryszard Szyc

Akceptuję:
Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Jacek Uczkiewicz

Zatwierdzam:
Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Janusz Wojciechowski

Warszawa, dnia **16,09**, 1999 r.